

Иқтисодий-ҳуқуқий газета

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ
ҲУҚУҚ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик
палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

Ўзбекистон
Республикаси Олий
Мажлиси Қонунчилик
палатаси ва Сенатининг
қўшма мажлиси тўғрисида
АХБОРОТ

Тошкентда 12 ноябрь куни
Ўзбекистон Республикаси Олий
Мажлиси Қонунчилик палатаси ва
Сенатининг қўшма мажлиси бўлиб
ўтди.

Мажлисида Ўзбекистон Республикаси
Президенти Ислон Каримов иштирок этди.
Мажлислар залида Вазирлар Маҳкамаси
аъзолари, республика ташкилотлари,
Ўзбекистон Республикасида аккредитациядан
ўтган дипломатик миссиялар ва халқаро
ташкilotларнинг раҳбарлари, шунингдек,
мамлакатимиз ва хорижий оммавий ахборот
воситалари мухбирлари ҳозир бўлди.
Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Олий
Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикери
Д.Тошмухамедова бошқарди.

Депутатлар ва сенаторлар мажлис коти-
биятини сайлади ва кун тартибини тасдиқ-
лади.

Қўшма мажлисида Ўзбекистон Республи-
каси Президенти Ислон Каримов «Мамла-
катимизда демократик ислохотларни яна-
да чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини
ривожлантириш концепцияси» мавзуида
маъруза қилди.

Давлатимиз раҳбари давлат аҳамияти-
га молик муҳим вазифаларни ҳал этишда
давлат ҳокимияти тармоқларини, хусусан,
парламентни янада ривожлантириш ва
мустақамлаш, сиёсий партияларнинг ро-
лини ошириш, мамлакатимиз суд-ҳуқуқ
тизимини, сайлов қонунчилигини такомил-
лаштириш, фуқаролик жамияти институт-
ларини, оммавий ахборот воситаларини
ривожлантириш, шунингдек, демократик
ислохотларни янада чуқурлаштириш ва
иқтисодиётни либераллаштиришга қаратил-
ган бир қатор қонунчилик ташаббуслари-
ни илгари сурди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси
Қонунчилик палатаси ва Сенати Ўзбеки-
стон Республикаси Президентининг маърузаси
бўйича қўшма қарор қабул қилди.

Олий Мажлисининг ҳар икки палатаси
Кенгашларига Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва
Сенатининг ялпи мажлисларида давлати-
миз раҳбарининг маърузасида баён этил-
ган асосий қоида ва хулосаларни муҳока-
ма қилишни ташкил этиш вазифаси топши-
рилди.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси Олий
Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг
қўшма мажлиси ўз ишини якунлади.

ЎЗА.

Ҳурматли депутатлар!
Азиз дўстлар!

Шу кунларда барчамиз ниҳоясига етиб
бораётган 2010 йилни якунлаб, Ватанимиз
мустақиллигининг 20 йиллиги нишонланадиган
янги 2011 йил оstonасида турибмиз.

Тарихимизга кириб келаётган бу буюк
марра муносабати билан ўтган давр
мобайнида ҳаётимиз сифати, мамлакатимиз
қиёфаси қандай ўзгариб бораётгани, қандай
ютуқ ва натижаларга эришганимиз, ижтимоий
йўналтирилган бозор иқтисодиётига
асосланган очик демократик давлат ва
фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлида
қандай суръатлар билан ривожланиб
бораётганимизни баҳолаш эҳтиёжи
туғилмоқда.

Қисқача айтганда, биз ўз олдимизга қўйган
узок муддатли стратегик мақсадлар, яъни
замонавий ривожланган демократик
давлатлар қаторига кириш,
иқтисодиётимизнинг барқарор ўсишини
таъминлаш, ҳаёт сифатини яхшилаш ва жаҳон
ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаш
борасидаги саъй-ҳаракатларимизга бугунги
кун нукта назаридан ҳолисона баҳо
беришимиз табиийдир.

Маълумки, Ўзбекистон 1991 йили ўз
мустақиллигини қўлга киритганидан сўнг
умрини ўтаб бўлган мустабид, маъмурий-
буйруқбозлик, режали-таксимот тизимидан
воз кечиб, «Ўзбек модели» деб ном олган
ўз тараққиёт йўлини танлаб олди.

Биз ишлаб чиққан ва бугунги кунда ҳаётга
татбиқ этаётган ушбу моделнинг маъно-
мазмуни – давлат қурилиши ва
конституциявий тузумни тубдан ўзгартириш
ва янгиллаш, иқтисодиётни мафкурадан холи
этиш, унинг сиёсатдан устунлигини
таъминлаш, давлатнинг бош ислохотчи
вазифасини бажариши, яъни ислохотлар
ташаббускори бўлиши ва уларни
мувофиқлаштириб бориши, қонун
устуворлигини таъминлаш, кучли ижтимоий
сиёсат юритиш, ислохотларни босқичма-
босқич ва изчил олиб бориш тамойилларига
асосланадиган сиёсий, иқтисодий ва
ижтимоий ислохотларни амалга оширишдан
иборатдир.

Биз ислохотларни инқилобий усулда, яъни
«шок терапияси» йўли билан амалга
оширишдан онгли равишда воз кечиб,
тадрижий тараққиёт йўлини танлаб олганимиз
туфайли халқимизни қандай оғир оқибатларга
олиб келиши мумкин бўлган иқтисодий ва
ижтимоий тўфонлардан асраб қолишга
муваффақ бўлганимизни бугун ҳаётнинг ўзи
тасдиқлаб бермоқда.

Изчил юқори ўсиш суръатлари, юртимизда
барпо этилган банк-молия тизимининг

барқарор ва ишончли фаолият юритиши,
иқтисодиётда амалга оширилаётган
янгилаш ва ўзгаришлар, умуман,
мамлакатимизни модернизация қилиш
йўлидаги дадил қадамларимиз дунё
жамоатчилиги, шунингдек, Халқаро валюта
жамғармаси, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт
банки сингари нуфузли халқаро молия
ташкilotлари томонидан эътироф
этилмоқда.

Ҳақиқатан ҳам, қарийб йигирма йиллик
мустақил тараққиётимиз мобайнида
Ўзбекистонда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши
3,5 баробарни, аҳоли жон бошига
ҳисоблаганда эса 2,5 баробарни, аҳолининг
реал даромадлари 3,8 баробарни ташкил
этгани эътиборга сазовордир. Айниқса,
ижтимоий-гуманитар соҳада эришилган
марралар – аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш
учун йўналтирилган давлат харажатларининг
5 баробар кўпайгани, турмуш даражасининг
сезиларли равишда яхшиланиши ва бунинг
натижасида оналар ўлими 2 баробардан
кўпроқ, болалар ўлими 3 баробар камайгани,
одамларнинг ўртача умр кўриши 67 ёшдан
73 ёшга, жумладан, аёлларнинг ўртача умр
кўриши 75 ёшга етганини мамнуният билан
таъкидласак арзийди, деб ўйлайман.

2008-2010 йилларда, яъни дунёнинг
аксарият мамлакатларида иқтисодий ўсиш
суръатлари сезиларли равишда тушиб кетган,
ишлаб чиқариш пасайган бир вақтда
Ўзбекистонда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиш
суръатлари 2008 йилда 9 фоизни, 2009 йилда
8,1 фоизни ташкил этгани, 2010 йилда бу
кўрсаткич 8,5 фоизга етиши кутилаётгани,
келгуси 2011 йилда эса 8,3 фоиз даражасида
бўлиши белгилаб берилаётгани кўпгина
халқаро тузилмалар, эксперт ва
мутахассисларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Дунёда, айниқса ривожланган
мамлакатларда давлатнинг ташқи қарзлари
кўпайиб бораётгани жиддий хавотир
туғдираётган бир пайтда Ўзбекистоннинг
ташқи қарзи ялпи ички маҳсулотнинг 10
фоизидан ошмайди, давлат бюджети эса
сўнгги беш йилда профицит билан
бажарилмоқда.

Албатта, мамлакатимиз қўлга киритаётган
бундай улкан ютуқлар рўйхатини яна давом
эттириш мумкин.

Маълумки, собиқ тузум даврида
республикаимизнинг иқтисодиёти бир
томонлама ривожланган, фақат хом ашё
етиштиришга йўналтирилган бўлиб, машъум
салбий оқибатларга олиб келган пахта
яккаҳоқимлиги авжига чиққан эди. Ўзбекистон
ўзининг қолақ ишлаб чиқариш ва социал
инфратузилмаси билан собиқ иттифоқда жон
бошига истъёмол даражаси бўйича энг паст

ўринда турарди. Мустақил ривожланиш
йилларида – тарихан қисқа бир даврда
юртимиз янги ва улкан марраларни қўлга
киритди, бунинг натижасида
мамлакатимизнинг қиёфаси бутунлай
ўзгариб, жаҳон ҳамжамиятидаги ўрни ва
нуфузи юксалиб бормоқда.

Айни пайтда барчамиз бир ҳақиқатни
ўзимизга аниқ тасаввур этишимизни
истардим. Яъни, эришилган бундай марралар
– барқарор ривожланиб бораётган
иқтисодиётга асосланган, очик демократик
ҳуқуқий давлат қуриш, инсон, унинг
манфаатлари, ҳуқуқ ва эркинликлари сўзда
эмас, амалда олий қадрият даражасига
кўтарилган, жаҳон миқёсида обрў-эътибор
қозонган жамият барпо этиш борасида биз
ўз олдимизга қўйган юксак мақсадга
қаратилган узок ва мураккаб йўлнинг бир
қисми, ҳоло.

Бу йўлда биз дуч келишимиз мумкин
бўлган шундай бир хавф борки, у ҳам бўлса,
авваламбор эришилган ютуқларга маҳлиё
бўлиб, хотиржамлик кайфиятига берилиш,
реал воқелиқдан узилиб қолиш хавфидир.
Бу эса мамлакатимиз тараққиётининг
самарадорлиги ва истикболига салбий таъсир
кўрсатиши мумкин.

Жаҳон миқёсида глобаллашув ва рақобат
тобора кучайиб бораётган бугунги замонда
биз дунёда юз бераётган туб ўзгаришлар
жараёнида эгаллаб турган ўрнимизни
ҳолисона ва танқидий баҳолашимиз, тобора
ошиб бораётган ҳаёт талабларига жавоб
беришимиз, кечаётган давр билан ҳамқадам
бўлишимиз шарт.

Маълумки, ҳаёт ҳеч қачон бир жойда тўхтаб
турмайди. Шу боис авваламбор рўй бериши
мумкин бўлган турли фалокатлар, жаҳон
иқтисодиётининг юксалиши ва инқирозини
олдидан кўриш имконини берадиган, ҳар
томонлама чуқур ўйланган, ўзи мақсад ва
устувор йўналишларни аниқ ичига олган
тараққиёт дастури ва уни амалга ошириш
стратегиясига эга бўлган мамлакат ва халқ
пировард натижада муваффақиятга эришади.

Шу муносабат билан алоҳида таъкидлаб
айтмоқчиманки, мустақил тараққиётимизнинг
ўтган даврида амалга оширган ишларимизни
сарҳисоб қилар эканмиз, уларни ҳаққоний
баҳолаш ва ислохотлар дастурига маълум
ўзгаришлар киритиш билан бирга, биринчи
навбатда эртанги кун талабларидан келиб
чиққан ҳолда, мамлакатимизни ислох этиш
ва модернизация қилиш йўлидаги изчил
ҳаракатларимизни кучайтиришимиз, уларни
янги, янада юқори босқичга
кўтаришимиз даркор.

Шу маънода, 1992 йил
декабрь ойида қабул қилинган,

2-бетда

УШБУ СОҒИДА	1-7-бетлар	8-9-бетлар	10-бет	11-12-бетлар
	Парламент палаталарининг қўшма мажлиси	Рекламада нималар тақиқланади?	Қонунчиликдаги янги ҳужжатлар	Реклама ва эълонлар
	\$1 = 1629,27 сўм	€1 = 2287,89 сўм	£1 = 2626,55 сўм	¥10 = 200,67 сўм

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси

1-бетда

мамлакатимизнинг демократик тараққиётини таъминлаш ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг асосий принципларини белгилаб берган Конституциямизнинг қоида ва нормаларига таяниш алоҳида аҳамият касб этади. Бу борадаги ишларимиз 2001 йилдан 2010 йилгача бўлган кейинги 10 йил давомида янада фаоллашиб, кўлами ва миқёси тобора кенгайиб бормоқда.

Натижада бугунги кунга келиб биз ўз олдимизга қўйган асосий мақсадимизга эришдик, деб айтиш учун барча асосларимиз бор.

Бунинг тасдиғини мамлакатимизни ислох этиш ва демократлаштириш жараёни ҳеч қачон ортга қайтмайдиган, қатъий ва изчил тус олгани, одамларимиз ўзгариб, уларнинг сиёсий ва фуқаролик фаоллиги ошаётгани, онгу тафаккури юксалиб, ён-атрофда бўлаётган барча воқеа-ҳодисаларга дахлдорлик туйғуси, эртанги кунга ишончи ортиб бораётгани мисолида кўриш, англаш қийин эмас.

Юртдошларимизнинг, бутун жамиятимизнинг ҳаётидаги ана шундай ўзгариш ва янгиланишлар, ўз моҳият эътиборига кўра, бугунги кунда мамлакатимизнинг тараққиёт ва фаровонлик йўлидан дадил ривожланиб боришини таъминлаётган ҳал қилувчи кучга айланмоқда.

Мустақиллик йилларида босиб ўтган йўлимиз ва тўплаган тажрибамизни ҳолисона баҳолаш, қўлга киритган юксак марраларимизни таҳлил этиш мамлакатимизни тадрижий ва босқичма-босқич ривожлантириш бўйича биз танлаган моделнинг нақадар тўғри эканини ва шу йўлдан бундан буён ҳам оғишмай қатъият билан боришимиз зарурлигини яққол кўрсатмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, қуйидаги йўналишларни демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор вазифалари сифатида белгилаш зарур, деб ўйлайман.

I. ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ ВА БОШҚАРУВИНИ ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ

Маълумки, ўтган давр мобайнида мамлакатимизда давлат ҳокимияти ва бошқарувини демократлаштириш соҳасида амалга оширилган ислохотлар ўта муҳим бир мақсадга, яъни ҳокимиятлар бўлиниши конституциявий принципни ҳаётга изчил татбиқ этиш, ҳокимиятлар ўртасида ўзаро тийиб туриш ва манфаатлар мувозанатининг самарали тизимини шакллантириш, марказда ва жойларда қонун чиқарувчи ва вакиллик ҳокимиятининг ваколатлари ҳамда назорат вазифаларининг ролини кучайтириш, суд тизимини либераллаштириш ва унинг мустақиллигини таъминлаш бўйича ғоят долзарб чора-тадбирларни кўришга қаратилган эди.

Бу жараёнда марказий ижро этувчи ҳокимиятнинг бошқарув тузилмалари ва маъмурий органларнинг вазифаларини ўзгартиришга, уларнинг бошқариш, тартибга солиш ва тақсимлаш борасидаги ваколатларини, хўжалик тузилмалари фаолиятига бевосита аралашувини кескин қисқартиришга катта эътибор берилди. Бошқача айтганда, уларнинг ваколатларини бозор тамойилларига мувофиқлаштириш ва пировард натижада давлатнинг иқтисодий тизимининг бошқаришдаги ролини жиддий камайитириш кўзда тутилган эди.

Бошқарув соҳасини марказлаштиришни чеклаш, бу борадаги вазифаларнинг бир қисmini республика даражасидан вилоят,

туман ва шаҳар миқёсига ўтказиш, Ўзбекистонда маҳаллий ўзини ўзи бошқаришнинг ноёб шакли бўлган маҳалла тизимини шакллантириш масалаларига катта аҳамият қаратилди.

Икки палатали миллий парламентимизни ташкил этиш масаласи бўйича 2002 йил 27 январда ўтказилган референдум яқунлари ва шу асосда «Референдум яқунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг асосий принциплари / тўғрисида» ги конституциявий қонуннинг қабул қилиниши қонун чиқарувчи ҳокимиятни тубдан ислох қилишнинг асосларини белгилаб берди.

Бундан кўзланган асосий мақсадлар парламент томонидан ўз ваколатларини амалга ошириш жараёнида ўзаро тийиб туриш ва манфаатлар мувозанати тизимини шакллантириш, қонун ижодкорлигининг сифатини жиддий равишда ошириш, умумдавлат ва ҳудудий манфаатларнинг мутаносиблигига эришишдан иборат эди. Бу борада таркиб жиҳатидан асосан халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари вакиллари билан ташкил топган юқори палата – Сенатнинг ҳудудлар манфаатларини ифода этиши, қуйи – Қонунчилик палатаси эса ўз фаолиятини доимий профессионал асосда амалга ошириши ҳисобга олинганини айтиб ўтиш лозим.

Таъкидлаш керакки, миллий парламентимизнинг ривожланишида янги парламент ва унинг ҳар бир палатасининг мақоми, ваколатлари ва фаолият механизмлари аниқ белгилаб берилган «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида» ги ва «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида» ги конституциявий қонунларнинг 2003 йилда қабул қилиниши алоҳида аҳамият касб этди.

2007 йилда Ўзбекистон Республикаси Конституциясидан мамлакат Президенти бир вақтнинг ўзида ижро этувчи ҳокимият бошлиғи эканини белгилайдиган норманинг чиқарилиши ушбу даврдаги муҳим сиёсий-ҳуқуқий воқеалардан бири бўлди. Бугунги кунда Конституциямизнинг 89-моддасида «Ўзбекистон Республикасининг Президенти давлат бошлиғидир ва давлат ҳокимияти органларининг келишилган ҳолда фаолият юритишини ҳамда ҳамкорлигини таъминлайди» деган қоида белгилаб қўйилган.

Илгари Ўзбекистон Республикаси Президенти эгаллаб турган Вазирлар Маҳкамаси раиси лавозимининг тугатилиши ҳам либераллаштириш ва демократлаштириш йўлида муҳим қадам бўлди. Қабул қилинган қонунларга мувофиқ эндиликда Бош вазир нафақат Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини ташкил этади, балки унга раҳбарлик қилади ва унинг иши самарадорлиги учун шахсан жавоб беради, Вазирлар Маҳкамаси мажлисларига раислик қилади, ҳукумат ҳужжатларини имзолайди, давлат ва хўжалик бошқаруви масалалари юзасидан қарорлар қабул қилади.

Ҳозирги пайтда мамлакатимиз аҳолисининг сиёсий-ҳуқуқий маданияти ва ижтимоий онг даражасининг ўсиб бориши, жамиятни демократлаштириш ва либераллаштириш жараёнларининг жадал ривожланиши, юртимизда кўппартиявийлик тизимининг тобора мустаҳкамланиши давлат ҳокимиятининг учта субъекти, яъни давлат бошлиғи бўлган Президент, қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятлар ўртасидаги ваколатларнинг янада мутаносиб тақсимланишини таъминлаш учун зарур шарт-шароитларни юзага келтирмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-

моддасини қуйидаги тахрирда баён этиш таклиф қилинади:

«Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ижро этувчи ҳокимиятни амалга оширади. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, унинг ўринбосарлари, вазирлар, давлат қўмиталарининг раисларидан иборат. Қорақалпоғистон Республикаси ҳукуматининг бошлиғи Вазирлар Маҳкамаси таркибига ўз лавозими бўйича қиради.

Вазирлар Маҳкамаси иқтисодийнинг, ижтимоий ва маънавий соҳанинг самарали фаолиятига раҳбарликни, Ўзбекистон Республикаси қонунлари, Олий Мажлис қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишлари ижросини таъминлайди.

Вазирлар Маҳкамаси амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудидаги барча органлар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан бажарилиши мажбурий бўлган қарорлар ва фармойишлар чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини ташкил этади ва унга раҳбарлик қилади, унинг самарали ишлаши учун шахсан жавобгар бўлади, Вазирлар Маҳкамасининг мажлисларига раислик қилади, унинг қарорларини имзолайди, Ўзбекистон Республикаси Президентининг топшириғига биноан халқаро муносабатларда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси номидан иш кўради, Ўзбекистон Республикаси қонунларида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларида назарда тутилган бошқа вазифаларни бажаради.

Вазирлар Маҳкамаси ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси олдида жавобгардир.

Вазирлар Маҳкамаси янги сайланган Олий Мажлис олдида ўз ваколатларини зиммасидан соқит қилади.

Вазирлар Маҳкамасининг фаолиятини ташкил этиш тартиби ва ваколат доираси қонун билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири номзоди Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига сайловларда энг кўп депутатлик ўрнини олган сиёсий партия ёки тенг миқдордаги депутатлик ўринларини қўлга киритган бир неча сиёсий партиялар томонидан таклиф этилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти таким этилган Бош вазир лавозимига номзодни кўриб чиққанидан кейин ўн кун муддат ичида уни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг кўриб чиқиши ва тасдиқлаши учун таклиф этади.

Бош вазир номзоди унинг учун тегишлича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзолари умумий сонининг ярмидан кўпи томонидан овоз берилган тақдирда тасдиқланган ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг аъзолари Бош вазир тақдимида биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланади.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ўртасида зиддиятлар доимий тус олган ҳолда Қонунчилик палатаси депутатлари уму-

мий сонининг камида учдан бир қисми томонидан Ўзбекистон Республикаси Президенти номига расман киритилган таклиф бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қўшма мажлиси муҳокамасига Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотуми билдириш ҳақидаги масала киритилади.

Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотуми тегишлича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзолари умумий сонининг камида учдан икки қисми овоз берган тақдирда қабул қилинган ҳисобланади.

Бундай ҳолда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ўзбекистон Республикаси Бош вазирини лавозимидан озод этиш бўйича қарор қабул қилади. Бунда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг бутун таркиби Бош вазир билан бирга истеъфога чиқади.

Янги Бош вазир номзоди Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасидаги барча сиёсий партиялар фракциялари билан тегишли маслаҳатлашувлар ўтказилганидан сўнг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг палаталарига кўриб чиқиш ва тасдиқлашга тақдим қилиш учун таклиф этилади.

Олий Мажлис томонидан Бош вазир лавозимига номзод икки марта рад этилган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Президенти Бош вазир вазифасини бажарувчини тайинлайди ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисини тарқатиб юборади».

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддасига киритилаётган ушбу ўзгаришларнинг мазмун-моҳияти шундан иборатки, уларга кўра, Бош вазир лавозимига номзод кўрсатиш ва уни тасдиқлашнинг янада демократик принципларини ифодалайдиган янги тартиби ўрнатилмоқда. Шунингдек, Конституцияга киритилаётган бу ўзгаришларга биноан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида Бош вазирга нисбатан ишончсизлик вотумини билдириш ҳуқуқи берилмоқда. Айни вақтда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ваколатига тааллуқли масалалар юзасидан қарорлар қабул қилиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Президентининг ваколатлари доирасидан чиқарилмоқда.

Таклиф этилаётган яна бир муҳим ўзгариш Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 96-моддасига тааллуқлидир.

Мамлакат Президенти турли сабабларга кўра ўз вазифасини бажара олмайдиган вазият юзага келган тақдирда ноаниқликка, ушбу моддани турлича талқин этишга йўл қўймаслик мақсадида унинг янги тахирини қуйидаги мазмунда баён этиш таклиф қилинади:

«Мамлакатнинг амалдаги Президенти ўз вазифаларини бажара олмайдиган ҳолатларда унинг вазифа ва ваколатлари вақтинча Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раисининг зиммасига юклатилади, бунда уч ой муддат ичида, «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида» ги Қонунга тўлиқ мувофиқ ҳолда мамлакат Президенти сайлови ўтказилади».

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддасига зикр этилган тузатишларни киритиш таклиф этилаётгани муносабати билан Ўзбекистон

УШБУ
СОҒДА:

✓ **ПАРЛАМЕНТ ХАБАРЛАРИ**
– Мамлакатимизда демократик ис-
лохотларни янада чуқурлаштириш ва
фуқаролик жамиятини ривожлантириш

концепцияси

✓ **БОЗОР ҚОНУНЛАРИГА КўРА**
– Реклама бозори: қоидалар янги-
ланди

1-7-бетлар

8-9-бетлар

✓ **ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР**
– ЎзР Монополиядан чиқариш ва ра-
қобатни ривожлантириш давлат қўми-
тасининг «Рекламани жойлаштириш

тўғрисидаги низомни тасдиқлаш
ҳақида» ги қарорга ўзгариш ва
қўшимчалар киритиш ҳақида» ги қаро-
ри.

✓ top 10-бет
11-12-бетлар

ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

Республикаси Конституциясининг 78 ва 93-моддаларига ҳам тегишли ўзгартишлар киритиш зарурати туғилади.

Жумладан, Конституциянинг 78-моддаси 15-бандини «...шунингдек, мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг долзарб масалалари юзасидан Бош вазирнинг ҳисоботларини эшитиш ва муҳокама қилиш» деган сўзлар билан тўлдириш керак.

93-модданинг 15-бандига «вилоятлар ҳокимларини ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимини қонунга мувофиқ тайинлайди ҳамда лавозимидан озод этади» деган сўзлардан олдин «Ўзбекистон Республикаси Бош вазирнинг тақдимиға биноан...» деган сўзларни киритиш мақсадга мувофиқдир.

93-модданинг 8-бандидан «ижро этувчи ҳокимият девонини тузади ва унга раҳбарлик қилади» деган сўзларни чиқариш тавсия этилади.

93-модданинг 16-бандини «...Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси мажлисларида раислик қилишга ҳақли» деган сўзлар билан тўлдириш лозим.

Шунингдек, 93-модданинг 12-бандидан «Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори» деган сўзлардан кейин «унинг ўринбосарлари» деган сўзларни чиқариш ва уларнинг ўрнига «Ҳисоб палатаси раисини» деган сўзларни киритиш ва ундан сўнг матн бўйича «тайинлайди ва уларни лавозимидан озод қилади, кейинчалик бу масалаларни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тасдиғига киритади» деган тарзда баён этиш керак.

Хурматли мажлис иштирокчилари!

Биз ҳаммамиз шуни аниқ англаб олишимиз зарурки, сайловларда ютиб чиққан сиёсий партия тақдим этган Бош вазир номзодининг Парламент томонидан кўриб чиқилиши ва тасдиқланиши ҳақидаги конституциявий тартибнинг белгиланиши, ҳукуматга нисбатан ишонсизлик вотуми институтининг жорий этилиши ва сиёсий тизимни модернизация қилиш жараёнида амалга оширилиши лозим бўладиган бошқа қатор чора-тадбирлар ўз мазмун-моҳияти билан мамлакатимизни ислоҳ этиш ва демократлаштиришнинг янги босқичини бошлаб беради.

Айни вақтда шуни унутмаслигимиз керакки, мазкур ислохотларнинг муваффақияти, авваломбор, мамлакатимизни янада демократлаштириш ва либераллаштириш йўлидаги саъй-ҳаракатларимиз суръатига, фуқароларимизнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигига, уларнинг сиёсий ва ҳуқуқий маданиятининг юксаклигига ва ўз-ўзидан аёнки, биринчи навбатда сиёсий партияларнинг етуқлик даражасига, уларнинг Ўзбекистонимиз тақдирини ва келажагига дахлдор бундай улкан масъулиятли ваколатларни ўз зиммасига олишга қай даражада тайёр эканига бевосита боғлиқдир.

II. СУД-ҲУҚУҚ ТИЗИМИНИ ИСЛОҲ ЭТИШ

Кадрли дўстлар!

Мамлакатимизни демократик янгилашнинг бугунги босқичдаги энг муҳим йўналишларидан бири бу – қонун устуворлиги ва қонунийликни мустаҳкамлаш, шахс ҳуқуқи ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилишга қаратилган суд-ҳуқуқ тизимини изчил демократлаштириш ва либераллаштиришдан иборатдир. Бир сўз билан айтганда, юртимизда ҳуқуқий давлат асосларини янада такомиллаштириш ва аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш биз учун ҳал қилувчи вазифа бўлиб қолмоқда.

Айнан шунинг учун ҳам биз мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб ислохотларнинг мазкур йўналишига алоҳида эътибор қаратганимиз бежиз эмас. Ана шундай ёндашув туфайли бу борадаги ишларнинг кўлами, миқёси ва самарадорлиги кейинги ўн йилликда ниҳоятда кенгайиб, янги босқичга кўтарилганини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин.

Аввало, суд ҳокимиятини босқичма-босқич мустаҳкамлаб бориш, суднинг

мустақиллигини таъминлаш, уни собиқ тузумда бўлгани каби қатагон қуроли ва жазолаш идораси сифатидаги орган эмас, балки инсон ва фуқаро ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя ва муҳофаза этишга хизмат қиладиган том маънодаги мустақил давлат институтига айлантиришга қаратилган кенг кўламли ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирлар амалга оширилди.

Ҳокимиятлар бўлинишига оид конституциявий принципни изчил амалга ошириш мақсадида «Судлар тўғрисида»ги Қонун янги таҳрирда қабул қилинди, шунингдек, бу даврда жиноят-процессуал, фуқаролик-процессуал қонунчилигига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. **Бу эса ўз навбатида суд тизимини ижро этувчи ҳокимият органлари назорати ва таъсирдан чиқариш имконини берганини алоҳида таъкидлаш лозим.**

Айни пайтда судьялик лавозимига номзодларни тақдим этиш, судьяларнинг ваколатини тўхтатиш ва муддатидан олдин тугатиш, уларга нисбатан интизомий иш юритувни қўзғатиш вазифалари Адлия вазирлиги ваколатидан чиқарилгани ҳам бу борада муҳим қадам бўлди.

Бундан ташқари, судлар фаолиятини ташкилий жиҳатдан таъминлаш, хусусан, суд тизими учун кадрлар масалалари билан шуғулланиш вазифаси махсус орган – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Судьяларни танлаш ва лавозимларга тавсия этиш бўйича олий малака комиссиясига юклатилганини қайд этиш лозим.

Шулар қаторида Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузурида махсус ваколатли тузилма – Суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техник ва молиявий таъминлаш департаменти ташкил этилди. Бу эса судларнинг уларга хос бўлмаган вазифалардан сезиларли даражада халос бўлиши ва бутун диққат-эътиборини ўзларининг асосий бурчи бўлмиш одил судловни амалга ошириш учун қаратиш имконини берди.

Умумий юрисдикция судлари ихтисослаштирилиб, фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича судлар ташкил этилди. Бу ўз навбатида уларнинг жиноят ва фуқаролик ишларини малакали асосда кўриб чиқиш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини тўла ва ҳар томонлама ҳимоя қилиш бўйича фаолияти самарадорлигини оширишга хизмат қилмоқда.

Фуқароларнинг суд орқали ҳимояланиш кафолатлари жиддий тарзда кучайтирилди, ушбу кафолатдан фойдаланиш имкониятларини янада кенгайтиришни таъминлаш бўйича катта кўламдаги чора-тадбирлар амалга оширилди.

Айнан ушбу даврда кассация инстанцияси ислоҳ қилиниб, суд ишларини қайта кўришнинг апелляция тартиби жорий этилгани ҳам муҳим янгилик бўлди. Мазкур ўзгаришларга мувофиқ **эндиликда апелляция инстанцияси ишни янгитдан кўриб чиқишга юбормасдан, уни ўзи тўла ҳажмда кўриб чиқиши мумкин.**

Бугунги кунда фуқаролар қонуний кучга кирган биринчи инстанция суд қароридан норози бўлган тақдирда, ўз ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини кассация инстанциясида, ўз адвокати иштирокида бевосита ҳимоя қилиш имконига эга бўлишди. Шу тариқа фуқароларнинг биринчи инстанция судларининг қарорларига нисбатан шикоятларини яширин, ёпиқ тарзда кўриб чиқиш тартиби батамом тугатилганини таъкидлаш лозим. Амалга оширилган ўзгаришлар тахлили шуни кўрсатадики, жорий этилган янгиликлар биринчи инстанция судлари томонидан йўл қўйилган хатоларни ўз вақтида тузатиш, суд фаолиятида сансалорликка йўл қўймаслиқнинг муҳим кафолатига айланди.

Шу борада қўйидаги рақамларга эътиборингизни қаратмоқчиман. Агар 2000 йилда суд хатоларининг деярли ярми назорат тартибида тузатилган бўлса, 2009 йил

яқунларига кўра, бундай ҳолатларнинг 85 фоиздан ортиғи апелляция ва кассация тартибида бартараф этилган.

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда прокурор ва адвокатнинг тенглигини, жиноят ва фуқаролик ишлари бўйича суд фаолиятининг барча босқичларида ўзаро тортишув бўлишини таъминлашга, одил судловнинг сифати ва тезкорлигини оширишга қаратилган кенг кўламли чора-тадбирлар изчил амалга оширилмоқда.

Айниқса, 2008 йилда «Адвокатура институти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши бу борада ғоят муҳим аҳамият касб этди. Шу асосда амалдаги қонунчилигимизга суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш, инсон ҳуқуқлари ҳимоясини таъминлаш жараёнининг энг муҳим таркибий қисми бўлган адвокатура мустақиллигини янада мустаҳкамлашга қаратилган бир қатор ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

Ушбу қонунга мувофиқ ҳимоячига жиноят ишини юритишга масъул бўлган давлат органлари ва мансабдор шахслардан мутлақо мустақил равишда жиноят иши процессининг ҳар қандай босқичида малакали юридик ёрдам кўрсатиш ҳуқуқи берилгани эътиборга сазовордир.

Шу билан бирга, ҳимоячининг кўриладиган ишда иштирок этиш учун ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлардан ўзига ижозат берилгани тўғрисида ёзма равишдаги тасдиқловчи ҳужжат ва шунингдек, ўз ҳимоясидаги шахс билан учрашиш учун рухсат олиш мажбуриятини белгилайдиган нормалар жиноят-процессуал қонунчилигидан чиқарилди. Эндиликда буларнинг барчаси учун – шунга эътибор беринглр – адвокатлик гувоҳномаси ва адвокатлик муассасаси томонидан бериладиган ордernинг ўзи кифоядир.

Қонунда адвокатнинг профессионал фаолиятига тўсқинлик қилиш, унинг ўз ҳимояси остидаги шахсга нисбатан позициясини ўзгартириш мақсадида ҳар қандай шаклда таъсир ўтказишга қаратилган ҳаракатлар учун жавобгарлик белгиланганини эътироф этиш зарур.

Шуни алоҳида қайд этиш лозимки, жиноий-ҳуқуқий соҳадаги сиёсатни такомиллаштиришда жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигини янада либераллаштириш ва инсонпарварлик тамойилларига мувофиқлаштириш энг муҳим йўналишга айланди.

Ушбу соҳада амалга оширилган чора-тадбирлар, хусусан, 2001 йилда «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонуннинг қабул қилиниши улкан социал ва ижтимоий-сиёсий аҳамият касб этганини ишонч билан таъкидлаш лозим.

Мазкур Қонунга кўра, жиноятларнинг таснифи ўзгартирилди. Бунинг натижасида оғир ва ўта оғир тоифадаги жиноятларнинг қарийб 75 фоизи ижтимоий хавфи катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятлар тоифасига ўтказилди.

Иқтисодиёт соҳасидаги жиноят ишлари бўйича қамоқ ва озодликдан маҳрум этиш жазолари ўрнига жарима шаклидаги иқтисодий санкцияни қўллаш имконияти анча кенгайтирилди. Жиноий жазо тизимидан инсонпарварлик тамойилларига мутлақо зид бўлган мол-мулкни мусодара қилиш тарзидаги жазо тури чиқариб ташланди.

Шунингдек, Жиноят кодексининг 11 та моддасига етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланган тақдирда озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо қўлланмаслиги ҳақидаги қоидалар киритилди.

Айтиш керакки, жазо тизимини либераллаштириш бўйича амалга оширилган бундай чора-тадбирларнинг нақадар тўғри

бўлганини ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда. Ишончим комил, хўжалик ишлари билан боғлиқ жиноий ишлар бўйича одамларни қамаш шарт эмас – бу давлатга жуда қимматга тушади, қолаверса, бундай жазо тури маҳкумларни тарбиялаш ва қайта тарбиялаш вазифасини ҳал қилмайди.

Жиноий жазоларни либераллаштириш борасидаги бундай чоралар натижасида Ўзбекистонда ҳозирги кунда қамоқдагилар сони жаҳон миқёсида энг паст кўрсаткични, яъни ҳар 100 минг нафар аҳолига 166 кишини ташкил қилади. Қиёслаш учун айтиш мумкинки, Россияда бу кўрсаткич 611 кишини, АҚШда 738 кишини ташкил этади. **Мамлакатимизда сўнгги ўн йилда озодликдан маҳрум қилиш жойларида сақланаётган маҳбуслар сони икки баробардан кўпроқ камайганининг ўзи ҳам бу соҳада олиб бориладиган ислохотларимизнинг қандай ижобий натижасига бераётганидан далолатдир.**

Маълумки, Ўзбекистонда 2008 йилнинг январидан бошлаб ўлим жазоси бекор қилинди ва унинг ўрнига умрбод ёки узоқ муддатли озодликдан маҳрум қилиш жазо тури жорий этилди.

Мамлакатимизда ўлим жазосининг бекор қилиниши халқро ҳамжамиятнинг катта эътибор ва эътирофига сазовор бўлгани албатта ижтимоий-сиёсий аҳамиятга молик ўта муҳим воқеадир. Нуфузли хорижий экспертларнинг таъкидлашига кўра, ушбу чора ва бу соҳада юқорида кўрсатилган бошқа бир қатор ишларнинг амалга оширилиши билан Ўзбекистонда дунёдаги энг либерал жиноий жазо тизимларидан бири яратилди. Халқаро экспертларнинг бу борадаги қиёсий таҳлиллари шуни кўрсатмоқдаки, умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси Германия ва Польшада 5 та, Бельгия ва Россияда 6 та, Данияда 9 та, Швецияда 13 та, Францияда 18 та, Голландияда 19 та жиноят тури бўйича тайинланиши мумкин.

Ўзбекистонда эса умрбод озодликдан маҳрум қилиш фақуллода жазо чораси бўлиб, фақат икки турдаги жиноят, яъни жавобгарликни оғирлаштирувчи ҳолатларда қасддан одам ўлдириш ва терроризм учун тайинланади. Ушбу жазо тури бизнинг мамлакатимизда хотин-қизларга, жиноят содир этган пайтда 18 ёшга етмаган шахсларга ва ёши 60 дан ошган эркакларга нисбатан қўлланилиши мумкин эмас.

Айтинглр, азиз дўстлар, мана шу олиб келинган далиллар Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейин биз кўлга киритган энг катта, энг муҳим ютуқларимиз эмасми? Шу нуқтаи назардан қараганда, юртимизда ҳақиқатан ҳам адолат ўрнатишда жиноят йўлига кирганларга энг одил ҳукм чиқаришда бу мисоллар яққол далил эмасми? Бу масала бўйича ўзгалар, бизга ақл ўргатадиганлар балки биздан ўрнатилган вақт келмадимми?

Мамлакатимизда ўтган давр мобайнида дастлабки тергов босқичида суд назоратини кучайтириш, мазкур соҳада суд фаолиятини либераллаштириш бўйича ҳам кенг кўламли чора-тадбирлар кўрилганини таъкидлаш лозим.

Бу борада «Хабмас корпус» институтининг жорий этилиши, яъни 2008 йилдан эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи прокурордан судга ўтказилиши принципаал қадам бўлди. Ушбу қарорнинг ўз вақтида ва пухта йўлаб қабул қилингани бугунги кунда кўпгина амалий мисолларда ўз исботини топмоқда. Мазкур институтнинг амалиётга татбиқ этилиши инсоннинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини, унинг дахлсизлигини ҳимоя қилишда муҳим омил сифатида намоён бўлмоқда. Ушбу институт жорий этилган 2008 йилнинг январидан буён судлар томонидан дастлабки тергов органларига 700 мартадан ортиқ ҳолатда мазкур эҳтиёт чорасини қўллаш рад қилингани ҳам буни яққол тасдиқлаб турибди.

Мамлакатимизда жиноий-ҳуқуқий соҳани либераллаштириш

4-Бетда

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси

3-бетда борасидаги ислохотлар ҳақида гапирганда, жиноят-процессуал қонунчилигимизга киритилган ўзгартишларга мувофиқ тергов ва шахсни қамоқда сақлаш муддатлари қисқартирилганини таъкидлаш лозим.

Шунингдек, ҳуқуқни қўллаш ва суд амалиётига 2001 йилдан бошлаб ярашув институти киритилди ва у самарали фаолият кўрсатмоқда. Ярашув институти талабига кўра, ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган жиноий қилмишни содир этган шахс жабрланувчига етказилган зарарни тўлиқ қоплаб берган тақдирда жиноий жавобгарликка тортилмайди.

Мазкур институтининг самарадорлиги ҳамда ўзбек халқининг раҳмдиллик ва кечиримлилик каби кўп асрлик аъналарига мослиги унинг изчиллик билан кенгайиб боришига асос бўлди. Ҳозирги кунда 53 та жиноят таркиби бўйича ярашув институти қўллаш имконияти назарда тутилган.

Шу борада яна бир мисолга эътибор берайлик. Ярашув институтининг жорий этилиши натижасида ўтган давр мобайнида 100 минг нафарга яқин фуқаро жиноий жавобгарликдан озод этилди.

Сўнги йилларда юртимизда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятида қонунийликни таъминлаш борасида жиддий ишлар амалга оширилди. Биринчи навбатда, прокуратура фаолиятини ислоҳ қилиш, уни собик тузум даврида бўлганидек партиязий элита қўлидаги жазолаш қуроли эмас, балки қонунларнинг қатъий ижро этилишини, мамлакатимизда демократик ислохотларнинг изчил ривожланишини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг ишончли ҳимоя қилинишини таъминлайдиган органга айлантириш бўйича салмоқли ишлар қилинди.

Масалан, 2001 йилда янги тахрирда қабул қилинган «Прокуратура тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ фуқаролар прокурор назорати объектлари қаторидан чиқарилди. Айни пайтда прокуратуранинг инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, унинг қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлаш учун масъулияти оширилди.

Шунингдек, суд қарорлари ижросини тўхтатиб туриш ҳуқуқи прокуратура ваколатлари доирасидан чиқарилди. Туман ва шаҳар прокурорларининг эса тергов ва айбланувчини қамоқда сақлаш муддатларини узайтириш ҳуқуқлари бекор қилинди.

Бугунги кунда сиёсий, иқтисодий, давлат-ҳуқуқий муносабатларнинг бутун тизимини модернизация қилиш, фуқаролик жамиятини шакллантириш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя этиш бўйича олдимизда турган кенг кўламли вазифалар суд-ҳуқуқ тизимини янада демократлаштириш масаласини кун тартибига қўйганини биз ўзимизга албатта яхши тасаввур этамиз.

Бу борадаги вазифаларни самарали ҳал қилиш мақсадида куйидаги ташкилий-ҳуқуқий чораларни амалга ошириш тақлиф этилади.

Биринчи. Бундан ўн йил олдин қабул қилинган амалдаги «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида»ги Қонуннинг янги тахририни қабул қилишни бугун ҳаётнинг ўзи талаб қилмоқда. Яъни, ўтган даврда қонун ижодкорлиги жараёни кенгайгани ва мураккаблашгани, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг асосланганига ва сифатига нисбатан талаблар сезиларли даражада ошгани бу соҳада қонунийликни таъминлашнинг янги ва янада самарали механизмларини яратишни, қабул қилинаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг қонунларга, социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ислохотлар эҳтиёжларига мос бўлишини тақозо этмоқда.

Иккинчи. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 29 ва 31-бобларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тақлиф этилади. Бу ўринда судга қадар иш юритув босқичида қўлланадиган чоралар, яъни лавозимдан четлаштириш ва шахсни

тиббий муассасага жойлаштириш тарзидаги процессуал мажбурлов чораларини фақат судьянинг санкцияси асосида қўллаш тартиби назарда тутилмоқда.

Ушбу ваколатларнинг прокурордан суд органларига ўтказилиши суриштирув ва дастлабки тергов жараёнида суд назоратини кучайтириш, жиноят процессида «Хабас корпус» институтини қўллаш соҳасини янада кенгайтириш имконини беради. Энг муҳими, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш борасида умумэтироф этилган принциплар ва халқаро ҳуқуқ нормаларининг амалга оширилишини таъминлайди.

Учинчи. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 439-моддасига ўзгартиш киритиш ва унга мувофиқ биринчи инстанция судида иш бўйича айблов хулосасини ўқиб эшиттириш мажбуриятини фақат прокурор зиммасига юкланиш назарда тутадиган норма ўрнатиш тақлиф этилади. Чунки амалдаги қонунчиликда давлат айбловчиси, яъни прокурорнинг суд мажлисида айблов хулосасини ўқиб эшиттириш бўйича мажбурияти аниқ белгиланмаган. Шунинг учун айблов хулосаси кўпинча судьялар томонидан ўқиб эшиттирилади. Бу эса суднинг вазифа ва мақсадларига мос келмайди. Жиноят-процессуал қонунчилигига юқорида кўрсатиб ўтилган норманинг киритилиши суднинг мустақиллиги, холислиги ва беғаразлигини таъминлашга, жиноят процессида тортишув принципини кучайтиришга хизмат қилади.

Тўртинчи. Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 321-моддасидан суднинг жиноят иши кўзгатишга доир ваколатини чиқариш мақсада мувофиқ бўлур эди. Маълумки, жиноят ишини кўзгатиш аввало суриштирув ва дастлабки тергов органлари, жиноий таъқибни амалга оширадиган бошқа ҳуқуқ-тартибот органларининг вазифаси ҳисобланади. Суддан эса шахсга қўйилган айбловнинг қонуний ва асосли эканини холис баҳолаш талаб этилади.

Ваҳоланки, ҳозирги пайтда суд томонидан жиноят ишини кўзгатиш тарзидаги процессуал ҳаракатнинг амалга оширилиши моҳиятан жиноий таъқибнинг ва ундан келиб чиқадиган барча оқибатларнинг бошланиши ҳисобланади. Бу эса судни жиноий таъқиб иштирокчилари тоифасига киритиб қўяди. Айтиш керакки, бундай амалиёт суднинг олий мақсади бўлган одил судловни амалга ошириш тамойилига мутлақо мос келмайди.

Бешинчи. Тезкор-қидирув фаолиятини амалга ошириш принциплари, асослари, шакл ва услублари, уни олиб борадиган органлар тизимини белгилаб берадиган «Тезкор-қидирув фаолияти тўғрисида»ги Қонунни қабул қилиш тақлиф этилади. Ушбу қонуннинг мақсади тезкор-қидирув хусусиятидаги тадбирларни ўтказишда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, қонунийликка риоя қилишнинг реал ҳуқуқий кафолатларини яратишга йўналтирилган. Бу қонуннинг қабул қилиниши демократик давлатларнинг умумэтироф этилган амалиётига мос келади. Таъкидлаш керакки, бу қонун жиноятлар содир этилишининг дастлабки босқичларидаёқ уларнинг олдини олиш ва ўз вақтида тўхтатиш бўйича чораларнинг самарадорлигини, шунингдек, суриштирув ва дастлабки терговнинг сифатини оширишга хизмат қилади. Айни пайтда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг, авваламбор, ички ишлар идораларининг бу соҳадаги фаолиятининг янада либераллашувини таъминлашга олиб келади.

Олтинчи. Фаол ривожланиб бораётган демократлаштириш жараёнларини инобатга олган ҳолда, Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексини ҳар томонлама қайта ишлаш ва янги тахрирда қабул қилиш зарур.

1994 йилда қабул қилинган амалдаги мазкур кодексга ўтган давр мобайнида 60 мартадан кўпроқ ўзгартиш ва қўшимчалар киритилган. Унинг янги тахрири суд-ҳуқуқ

тизимини либераллаштириш муносабати билан маъмурий қонунчилик ва жиноий-ҳуқуқий сиёсатда юз берган катта миқёсдаги принципиал ўзгаришларни ўзида тизимли ва кенг кўламли тарзда акс эттириши лозим.

Бунда авваламбор жиноят қонунчилигини тобора либераллаштириш, яъни, айрим қонунбузарлик ҳолатларини жиноий юрисдикциядан маъмурий юрисдикцияга ўтказишни кўзда тутиш зарур. Кодекснинг янги тахрирда қабул қилиниши бугунги кунда ўнлаб норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда ўз аксини топган маъмурий жавобгарликка оид қонунчиликнинг унификациялашувини, яъни бирхиллашувини таъминлайди.

Шунингдек, маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўришнинг процессуал механизмларини такомиллаштириш, демократлаштириш, бу соҳада қонунийликни таъминлаш ва фуқароларнинг ҳуқуқларини ишончли ҳимоялаш бўйича чораларни ҳам мазкур кодексда кўзда тутиш лозим.

Еттинчи. Ривожланган демократик давлатлар тажрибасини инобатга олган ҳолда, давлат ҳокимияти идоралари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи тузилмалар, шу жумладан, прокуратура фаолиятида қонунчилик талабларига риоя қилиш ва қонун устуворлигини таъминлаш бўйича адлия органларининг ролини янада кучайтиришга қаратилган янги ҳуқуқий механизмларни ўрнатадиган ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш талаб этилмоқда.

Адлия органларининг ҳуқуқ ижодкорлиги соҳаси ва ҳуқуқни қўллаш амалиётида ягона давлат сиёсатини ўтказишдаги ролини кучайтириш учун уларга зарур бўлган тегишли ваколатларнинг берилиши мамлакатимизнинг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат органлари тизимида ўзаро тийиб туриш ва манфаатлар мувозанатининг самарали механизмни яратиш имконини беради ҳамда ушбу органлар фаолиятида қонунийлик ва қонун устуворлигини таъминлашга хизмат қилади.

Саккизинчи. Жамиятнинг демократия йўлидан жадал ривожланиши ва бу борада амалга оширилаётган ислохотларнинг мунофақияти кўп жиҳатдан одамларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданият даражасига боғлиқдир. Юсак ҳуқуқий маданият – демократик жамият пойдевори ва ҳуқуқий тизимнинг етуклик кўрсаткичидир.

Шу муносабат билан, бугунги сиёсий-ҳуқуқий воқеликни ҳисобга олган ҳолда, мамлакатимизда ҳуқуқий таълим ва маърифатни, жамиятда ҳуқуқий билимлар тарғиботини тубдан яхшилашга йўналтирилган мақсадли кенг кўламли чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш зарур. Ушбу дастурнинг амалга оширилиши аҳолининг инсон ҳуқуқ ва эркинликларига нисбатан ҳурмат билан муносабатда бўлишини, фуқароларда қонунга итоаткорлик туйғусининг янада ортишини таъминлайди, деб уйлайман.

III. АХБОРОТ СОҲАСИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ, АХБОРОТ ВА СЎЗ ЭРКИНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ

Муҳтарам юртдошлар!

Бугун биз демократик жараёнларни чуқурлаштириш, аҳолининг сиёсий фаоллигини ошириш, фуқароларнинг мамлакатимиз сиёсий ва ижтимоий ҳаётидаги амалий иштироки ҳақида сўз юритар эканмиз, албатта, ахборот эркинлигини таъминламасдан, оммавий ахборот воситаларини одамлар ўз фикр ва фикрларини, содир бўлаётган воқеаларга ўз муносабати ва позициясини эркин ифода этадиган минбарга айлантирмасдан туриб, бу мақсадларга эришиб бўлмаслигини ўзимизга яхши тасаввур этамиз.

Маълумки, фуқароларнинг ахборот соҳасидаги ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш масаласи инсоннинг ахборот олиш, ахборотини ва ўз шахсий фикрини тарқатиш ҳуқуқи ва эркинлигини ўзида мужассам этган бўлиб, бу Ўзбекистонда демократик жамият асосларини барпо этишнинг муҳим шартини, таъбир жоиз бўлса, тамал

тоши ҳисобланади.

Мамлакатимизда ўтган йиллар давомида, айниқса охириги 10 йилда оммавий ахборот воситаларини янада либераллаштириш, сўз эркинлигини таъминлашга қаратилган кенг қамровли ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирлар амалга оширилди.

Юртимизда аввало оммавий ахборот воситалари ривожини таъминлайдиган, демократик талаб ва стандартларга тўла мос келадиган мустақкам қонунчилик базаси яратилди. Ушбу даврда оммавий ахборот воситаларини эркин ва жадал ривожлантиришга, ахборот соҳасининг самарали фаолият кўрсатишини таъминлашга қаратилган 10 га яқин қонун ҳужжатлари қабул қилинди.

«Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши ҳар кимнинг ахборотни эркин ва монеликсиз олиш ҳамда фойдаланиш ҳуқуқларини амалга оширишда, шунингдек, ахборотнинг муҳофаза қилиниши, шахс, жамият ва давлатнинг ахборот борасидаги ҳафсизлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этди.

Сўнги йилларда янги тахрирдаги «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги Қонунга, шунингдек, «Телекоммуникациялар тўғрисида», «Реклама тўғрисида», «Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида»ги ва бошқа бир қатор қонунчилик ҳужжатларига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. Бу эса янги сиёсий шарт-шароитларда оммавий ахборот воситалари соҳасидаги демократик ислохотларни янада чуқурлаштиришни таъминлади. Шу билан бирга, нодавлат оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш, уларнинг ахборот соҳасини демократлаштиришда фаол иштирокини таъминлашга қаратилган кенг қамровли институционал ислохотлар амалга оширилди.

Нодавлат оммавий ахборот воситаларини қўллаб-қувватлаш, уларнинг моддий-техник базаси ва кадрлар салоҳиятини мустақкамлаш мақсадида бир қанча жамоат ташкилотлари ташкил қилинди. Ўз таркибида 100 дан ортиқ электрон оммавий ахборот воситасини бирлаштирган Нодавлат электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси, Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди шулар жумласидандир.

Юридик ва жисмоний шахсларнинг, ахборот технологиялари ва тизимларини қўллаган ҳолда, ахборот ресурсларидан фойдаланиш механизмларини белгилаб берган янги тахрирдаги «Ахборотлаштириш тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши оммавий ахборот воситаларини модернизация қилишни жадал ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этди.

Ўзбекистонда кейинги йилларда сунъий йўлдош алоқа тармоғи орқали телерадиодастурларни тарқатиш йўлга қўйилди. Бугунги кунда мамлакатимиз телекоммуникациялар тизими дунёнинг 180 та мамлакатига 28 та йўналиш бўйича тўғридан-тўғри чиқадиган халқаро каналларга эга. Юртимиздаги телерадиоканаллар томонидан тайёрланаётган кўрсатув ва эшиттиришлар Интернет глобал тармоғи орқали реал вақт режимида жаҳонга узатилмоқда.

Дунёдаги етакчи мамлакатлар тажрибасига таянган ҳолда, кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш миллий тизимининг такомиллаштирилиши ахборот соҳасидаги фаолиятнинг сифати ва савиясини оширишга қаратилган чора-тадбирлар тизимида кўп жиҳатдан ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлди.

Бундай кенг миқёсдаги ишлар натижасида фақат кейинги 10 йилнинг ўзида босма оммавий ахборот воситаларининг сони 1,5 баробар, электрон оммавий ахборот воситаларининг сони эса 7 баробар кўпайиб, бугунги кунда уларнинг умумий сони қарийб

ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

1200 тага етди. Мавжуд барча телеканалларнинг қарийб 53 фоизи, радиоканалларнинг эса 85 фоизи нодавлат оммавий ахборот воситалари ҳисобланади. Оммавий ахборот воситалари ўзбекистонда яшайдиган миллат ва элатларнинг 7 та тилида фаолият олиб боради, шунингдек, босма материаллар ва телекўрсатувлар инглиз тилида ҳам тарқатилмоқда.

Яна бир муҳим янгилик эфир орқали узатиладиган материалларни тайёрлаш жараёнига замонавий рақамли ва мультимедиа технологиялари жорий қилинаётганида намоён бўлмоқда. Юртимизда Интернет тизимидан фойдаланувчилар сафи жадал суръатлар билан кенгайиб бормоқда. Бугунги кунда уларнинг сони 6 миллиондан ортиб кетгани ҳам буни тасдиқлаб турибди.

Мамлакатимизда фуқароларнинг ахборот соҳасидаги ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш борасида амалга оширилган кенг қўламли ишларни танқидий баҳолаб эканмиз, муҳим бир масалага алоҳида эътибор қаратишимиз зарур, деб ўйлайман. **Яъни, бу ўринда гап оммавий ахборот воситалари ва давлат ҳокимияти органлари ўртасидаги муносабатларнинг устувор жиҳатларини тўғри белгилаш, жумладан, оммавий ахборот воситалари фаолияти устидан назорат қилишнинг иқтисодий механизмларини, ахборот манбаларининг ёпиқлигини, шунингдек, тахриратларга ҳокимият органлари ва маъмурий тузилмалар томонидан бўлаётган маълум даражадаги босимларни бартараф қилиш билан боғлиқ муаммолар масалаларни ҳал этиш ҳақида бормоқда.**

Шу боисдан куйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш ўта долзарб аҳамият касб этмоқда:

Биринчи. «Давлат ҳокимияти ва ошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида» Қонун қабул қилиш зарур. Бу ўз навбатида фуқароларнинг ахборот соҳасидаги конституциявий ҳуқуқини янада кенгроқ амалга ошириш имкониятини яратиб бериш билан бирга, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг қабул қилинаётган қарорлар сифатини ошириш борасидаги масъулиятини ҳам кўп жиҳатдан кучайтирган бўлур эди.

Ушбу қонун давлат ҳокимияти органлари фаолияти ҳақида жамоатчиликни хабардор қилиб бориш тартибларини аниқ белгилаб бериши, аҳолининг, жамоат бирлашмаларининг давлат ҳокимияти органлари томонидан қабул қилинаётган қарорлар, авваламбор фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатлари билан боғлиқ қарорлар ҳақидаги ахборотлардан кенг хабардор бўлиб боришини таъминлаши лозим.

Мазкур қонуннинг жорий этилиши ижро ҳокимияти органлари фаолиятининг, юртимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг, давлатнинг ички ҳамда ташқи сиёсатининг очиқлиги ва ошқоралигини, мамлакатимиз ва хорижда кечаётган воқеа-ҳодисалар хусусида фикрлар хилма-хиллиги ва сиёсий плюрализмни ҳисобга олган ҳолда, таъминлаши зарур.

Иккинчи. Демократлаштириш жараёнларида аҳамияти тобора ортиб бораётган ахборот коммуникациялари соҳасининг энг муҳим тармоқларидан бири бўлган телерадио тизимини ривожлантиришга қаратилган «Телерадиоэшиттиришлар тўғрисида» Қонун қабул қилиш ҳақида таклиф киритилмоқда.

Маълумки, ҳозирги вақтда ушбу соҳадаги фаолият оммавий ахборот воситалари, радиочастота спектри, телекоммуникациялар, ахборотлаштириш тўғрисидаги қонунларнинг муайян моддалари билан тартибга солиб келинмоқда.

Шу билан бирга, телерадиоэшиттиришлар соҳасини мустақил кудратли индустрия сифатида қайта ташкил этиш, телерадиоэшиттиришларнинг янги шакл ва

турларининг пайдо бўлиши телерадиоадастурларни тайёрлаш ва узатиш жараёнида юзага келадиган муносабатларни тизимли ва кенг қўламли равишда тартибга соладиган яхлит қонунни кучга киритиш заруратини туғдирмоқда.

Ушбу қонуннинг қабул қилиниши телерадиоадастурларни тайёрлаш ва тарқатиш соҳасида рақобатни янада кучайтириш, телерадиоадастурларни узатиш борасида мобил ва рақамли телевидение каби илғор замонавий технологияларни жорий этиш, телеиндустриянинг истиқболли янги тармоқларини ташкил қилиш учун зарур шароитларни яратиш имконини беради.

Бу қонун миллий телерадиоэшиттиришлар тизими фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш механизмларини ва молиялаштириш манбаларининг эркинлиги ва мустақиллиги каби принципларини белгилаб беришга, радиочастоталарни олиш учун ўтказиладиган танловларнинг демократик ва ошқоралигини таъминлаш, тенг рақобат ва электрон медиа-бозор тармоқларининг монополлашувига йўл қўймаслик учун шароит яратиш ва бошқа бир қатор муаммоларни ечишни назарда тутди.

Учинчи. Оммавий ахборот воситалари эркинлиги ва мустақиллигини янада мустақамлаш муаллифлик ҳуқуқлари ва интеллектуал мулкни ишончли ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий кафолатлари ва механизмларини кучайтириш, ахборот соҳасига бозор механизмларини жорий қилиш билан бевосита боғлиқдир.

Ушбу вазифани амалга ошириш учун «Оммавий ахборот воситалари фаолиятининг иқтисодий асослари тўғрисида», «Оммавий ахборот воситаларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш кафолатлари тўғрисида» ги қонунларни қабул қилиш таклиф этилади. Бу қонунлар ахборот бозори иштирокчилари фаолияти самарадорлигини кучайтириш ва уларнинг иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш, қўшимча иқтисодий преференциялар яратиш ва миллий ахборот маконини изчил ривожлантиришни таъминлашга қаратилган бошқа ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирларни амалга оширишни назарда тутди.

Тўртинчи. Оммавий ахборот воситаларининг давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари фаолияти устидан жамоатчилик ва парламент назоратини таъминлаш, ҳокимият ва жамоатчилик ўртасида мустақам алоқа ўрнатиш борасидаги ролини кучайтиришга қаратилган самарали ҳуқуқий механизмларни яратиш мақсадида «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида», «Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида» ги ва бошқа бир қатор қонун ҳужжатларига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш таклиф этилади.

Бунда, хусусан, давлат ва жамоат бирлашмалари ахборот хизматлари, медиа-тузилмалар ишини фаоллаштириш бўйича кенг қўламли чора-тадбирларни кўзда тутиш лозим. Оммавий ахборот воситаларининг ахборот олиш юзасидан мурожаатларини кўриб чиқиш муддатларини қисқартириш, ахборот олиш соҳасидаги қонунчилик талабларини бузганлик учун юридик ва мансабдор шахсларнинг маъмурий жавобгарлигини кучайтириш ва бошқа чора-тадбирларни таъминлашга қаратилган ҳуқуқий механизмлар устида иш олиб бориш зарур.

Шу билан бирга, сиёсий модернизация жараёнларида тобора муҳим аҳамият касб этиб бораётган замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан давлат ва жамият қурилиши тизимида кенг фойдаланиш лозим.

«Телекоммуникациялар тўғрисида» ги Қонун нормаларини янада такомиллаштириш, рақамли телерадиоэшиттириш тизимига ўтиш бўйича тадбирлар давлат дастурининг ишлаб чиқиши ҳам ушбу вазифани ҳал этишга хизмат қилади. Мазкур дастур рақамли телерадиоэшиттиришлар инфратузилмасини

шакллантириш, бу борадаги фаолиятни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга соладиган самарали тизимни яратишга қаратилиши даркор.

Мухтасар айтганда, юқорида зикр этилган чора-тадбирларнинг амалга оширилиши оммавий ахборот воситаларининг фуқаролик жамияти институтлари тизимидаги ўрни ва ролини янада мустақамлашга, фуқароларнинг сўз эркинлиги ва танлаш эркинлигини таъминлашга қаратилган конституциявий ҳуқуқларини янада тўлиқ рўёбга чиқаришга ёрдам беради.

IV. ЎЗБЕКИСТОНДА САЙЛОВ ҲУҚУҚИ ЭРКИНЛИгини ТАЪМИНЛАШ ВА САЙЛОВ ҚОНУНЧИЛИгини РИВОЖЛАНТИРИШ

Эркин сайлов ва ўз хоҳиш-иродасини эркин билдириш принциплари, биринчи навбатда ҳар бир шахснинг давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайлаш ва сайланиш бўйича конституциявий ҳуқуқи миллий давлатчилигимиз моделининг асосини ташкил этади. **Сайловлар – бу мамлакатимизда амалда бўлган ҳуқуқий нормаларнинг нечоғлиқ демократик руҳда эканини намоён этадиган, демократик ҳуқуқий давлатнинг узвий белгиси, халқнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин ифода этишининг, фуқароларнинг давлат ва жамият бошқарувидаги иштирокининг асосий шакли бўлиб, ўта муҳим ва ҳал қилувчи аҳамиятга эга масаладир.**

Шу муносабат билан ўтган давр мобайнида юртимизда самарали, демократик сайлов тизимини шакллантириш ва ривожлантириш соҳасида ғоят чуқур ўзгаришлар амалга оширилганини таъкидлаш ўринлидир.

Маълумки, Конституциямизга, шунингдек, «Сайловчилар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида» ги ҳамда янги тахрирдаги «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида», «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида» ги қонунларга 2003 ва 2008 йилларда тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

Шу билан бирга, ушбу даврда мазкур соҳага оид кўплаб қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Буларнинг барчаси миллий сайлов тизимининг изчил ва босқичма-босқич либераллашувини, икки палатали парламент сайловларининг қонун талаблари ва умумэтироф этилган халқаро принцип ва нормаларга тўла мос ҳолда ўтказилишини таъминлайдиган мукамал қонунчилик базасининг шаклланишига олиб келди.

Ушбу қонунларда давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайловларнинг **фақат кўппартиявийлик асосида ўтказилиши қатъий белгилаб қўйилди.** Мамлакат Президенти лавозимига, Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодларни сиёсий партиялар томонидан, маҳаллий Кенгашлар депутатлигига номзодларни эса – сиёсий партияларнинг жойлардаги тегишли органлари томонидан кўрсатилиши тўғрисидаги принципиал қоида мустақамланди. Депутатликка номзодларнинг давлат ҳокимияти ижро органлари томонидан кўрсатилиши амалиёти бекор қилинди ва бу мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ўзгаришларни чуқурлаштириш йўлидаги принципиал қадам бўлди.

Шу борада сайлов қонунчилигимизга сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ бўлган, энг ривожланган демократик давлатлар тажрибасида ҳам камдан-кам учрайдиган мутлақ ваколатларнинг Марказий сайлов комиссиясига берилишини кўзда тутадиган ўзгартишларнинг киритилиши ўта муҳим аҳамиятга молик улкан воқеа бўлди. Амалдаги қонунчилигимизга кўра, сайлов кампанияси жараёнида давлат ва ҳокимият тузилмалари, жамоат бирлашмалари томонидан аралашушга қаратилган ҳар қандай уриниш

қонун билан тақиқланиши ҳам буни яққол кўрсатиб турибди.

2009 йилги сайлов арафасида Марказий сайлов комиссияси томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашлари сайловига тайёргарлик кўриш ва ўтказиш бўйича Концепция ишлаб чиқилди. Мазкур Концепция хорижий экспертлар томонидан фуқароларнинг сайлов ва ўз хоҳиш-иродасини эркин билдириш борасидаги конституциявий ҳуқуқларига риоя этилиши бўйича ноёб ҳужжат сифатида баҳоланган эди. Ҳақиқатан ҳам, ушбу Концепциянинг амалга оширилиши сайловнинг қонун талабларига тўла мувофиқ ҳолда, сиёсий партияларнинг ўта фаол иштирокида, сайлов жараёнига марказий ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг аралашувига йўл қўймасдан ўтказилишини таъминлашда ғоят муҳим роль ўйнади.

Бизнинг қонунчилигимизда сайлов кампаниясининг бирон-бир иштирокчиси учун қандайдир алоҳида имтиёз ва преференциялар берилмаслиги белгилаб қўйилган. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қоидаларига мувофиқ, Президент сайлови, парламент ва давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайлов ҳозирги вақтда қонун билан белгиланган ягона кунда – уларнинг конституциявий ваколатлари муддати тугайдиган йилнинг декабрь ойи учинчи ўн кунлигидаги биринчи яшанба кунини ўтказилади.

Айтиш керакки, бизнинг сайлов тизимимиз ривожидан 2008 йили сайлов қонунчилигимизга киритилган ўзгартишлар муҳим босқич бўлди. Қонунчилик палатасидаги депутатлик ўринларининг сони 120 тадан 150 тага кўпайтирилди, шундан 135 нафар депутат сиёсий партиялардан сайланади. Бугунги кунда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари ниҳоятда муҳим ва долзарб аҳамият касб этиб бораётганидан келиб чиққан ҳолда, қуйи палатамиздаги 15 та депутатлик ўрни Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан сайланган депутатларга берилди.

Бундан ташқари, қонун ҳужжатларига сайлов жараёнининг янада либераллашувини таъминлайдиган бир қатор нормалар киритилди. Жумладан, сайловда иштирок этадиган сиёсий партияларнинг рўйхатдан ўтиши учун ўрнатилган муддат 6 ойдан 4 ойга туширилди.

Айни вақтда сиёсий партияларнинг сайловда иштирок этиши учун рухсат бериш масаласини ҳал этиш борасида зарур бўладиган сайловчилар имзосининг миқдори аввалги 50 минг имзо ўрнига 40 минг қилиб белгиланди.

Шунингдек, депутатликка номзодларнинг ишончли вакиллари сони 5 нафардан 10 нафаргача кўпайтирилди. Шулар қаторида сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларига сиёсий партиянинг «ваколатли вакили» деган янги институт киритилди, унга имзо варақаларининг тўғри тўлдирилишини текширишда, сайлов участкаларида овозларни санаб чиқишда иштирок этиш ҳуқуқи берилди.

Яна бир муҳим янгилик – қонун ҳужжатларига сайлов комиссияларининг сайловга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш билан боғлиқ фаолиятида ошқораликни кўпроқ таъминлашга қаратилган нормаларнинг киритилишида ўз аксини топди.

Шу асосда сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишнинг барча босқичларида, шунингдек, сайлов кунини овоз бериш хоналарида ва овозларни санаб чиқишда депутатликка номзодлар кўрсатган сиёсий партиялардан биттадан қузатувчи, оммавий ахборот воситалари вакиллари, хорижий давлатлар, халқаро ташкилотлар ва ҳаракатлардан ҳам қузатувчилар қатнашиш ҳуқуқига эга бўлди.

Шуниси эътиборга сазоворки, бизнинг сайлов тизимимиз хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини,

МАМЛАКАТИМИЗДА ДЕМОКРАТИК ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси

5-бетда

уларнинг давлат ва жамият курилиши соҳасидаги маънавий оширишда муҳим аҳамият касб этди. Сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларига сиёсий партиялардан кўрсатиладиган депутатликка номзодларнинг камида 30 фоизини аёллар ташкил этиши шарт экани тўғрисидаги норманинг киритилгани бунинг яққол тасдиғидир.

2009 йилги сайловлар жараёнида айни ана шу норманинг татбиқ этилиши парламентнинг қўйи палатасига умумий депутатлар сонининг 22 фоизини ташкил этадиган 33 нафар хотин-қиз депутатни сайлаш имконини берди.

Сенат аъзолари этиб сайланганларнинг 15 фоизи аёллардир, маҳаллий вакиллик органларида фаолият кўрсатаётган аёллар эса бугунги кунда жами депутатлар сонининг 20 фоизидан ортигини ташкил этади.

Бир сўз билан айтганда, мамлакатимизни модернизация қилиш ва демократик ўзгаришларнинг муҳим таркибий қисми ҳисобланган сайлов тизимимиз мунтазам такомиллашиб бормоқда. Шу билан бирга, бугунги кунда ҳаётнинг ўзи, айниқса, охириги сайловда биз тўплаган тажриба юртимизда сайлов жараёнларини янада демократлаштириш масалаларини кун тартибига қўймоқда.

Шу муносабат билан қўйидаги қонунчилик ташаббусларини амалга ошириш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Биринчи. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 27-моддаси ҳамда «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 25-моддасига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш таклиф этилади.

Бу авваломбор партиялараро рақобатнинг кучайиши, сайловолди ташвиқотининг шакл ва усуллари тобора турли-туман ва кенг миқёсга эга бўлиб бораётгани билан изоҳланади. Шунинг учун **сайлов қонунчилигида сайлов кампаниясининг ушбу муҳим босқичини амалга ошириш жараёнида депутатликка номзодлар ва сиёсий партияларга тенг шароитлар яратиш механизmlарининг самарадорлигини оширишга қаратилган нормаларни назарда тутиш лозим.**

Бундан ташқари, «Сайловолди ташвиқоти» тушунчасининг ўзига аниқ таъриф бериш, бундай ташвиқотни олиб бориш шартлари, турлари, руҳат этилган шакл ҳамда усуллари қонунчилик йўли билан белгилаб қўйиш зарур.

Яхши биламизки, бундай тажриба турли демократик мамлакатларнинг сайлов қонунчилигида кенг қўлланиб келмоқда.

Иккинчи. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 27-моддасига сайловолди ташвиқотини нафақат сайлов кун, балки овоз бериш бошланишидан бир кун олдин ҳам олиб бориш мумкин эмаслиги тўғрисидаги нормани киритиш мақсадга мувофиқдир. Мазкур норма бир қатор ривожланган хорижий давлатлар қонунчилигида кенг қўлланади. Унинг қонунчилигимизга киритилиши сайловчиларга ўз қарашларини, сиёсий хайрихоҳлигини аниқлаб олиш, бошқача айтганда, уларнинг ким учун ва қандай сиёсий дастур учун овоз бериш масаласида онгли равишда аниқ бир қарорга келиши учун қўшимча вақт берилишига имкон яратган бўлур эди. Қонунчилигининг ушбу қисмини такомиллаштириш овоз бериш арафасида турли суиистеъмоллик ҳолатлари ва қонун бузилишларининг олдини олиш имконини ҳам беради, албатта.

Учинчи. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 41-моддаси ҳамда «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 38-моддасига қўшимчалар киритиш таклиф этилади. Маълумки, жойлардаги участка комиссиялари аксарият ҳолларда қонунчиликда янада аниқ белгилаб қўйишни талаб этадиган турли

вазият ва муаммоли ҳолатларга дуч келади. Улардан бири **муддатидан олдин овоз бериш тартиб-қоидаси билан боғлиқ муаммодир.** Шунинг учун ҳам зикр этилган қўшимчаларнинг киритилиши фуқароларнинг сайлов ҳуқуқлари амалга оширилишини, уларнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин билдиришини, участка комиссиялари фаолияти ошқоралигини таъминлаш ва сайлов қонунчилиги бузилиши мумкин бўлган ҳолатларга йўл қўймаслик борасида навбатдаги қадам бўлур эди.

Тўртинчи. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сайлов тўғрисида»ги, «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги қонунларга «овоз бериш кунига қадар қолган беш кун ичида, шунингдек, овоз бериш кунини жамоат фикри сўровлари натижаларини, сайлов натижалари прогнозларини ва ўтказилаётган сайлов билан боғлиқ бошқа тадқиқотларни нашр этиш (эълон қилиш), шунингдек, уларни умумий фойдаланишдаги ахборот-телекоммуникация тармоқларига (шу жумладан, Интернет тармоғига) жойлаштириш таққиланади» деган нормани киритиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Ушбу норманинг юқорида кўрсатилган қонунларга киритилиши сайловчилар ҳуқуқларининг янада таъсирчан ҳимоя қилиниши, муайян номзодга ғаразли муносабатда бўлиш, бу борада сайлов қонунчилиги бузилишининг олдини олиш имконини беради.

Бешинчи. Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига депутатлар сайловининг очиқлиги ва ошқоралигини таъминлаш мақсадида «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддасига Ўзбекистон Экологик ҳаракатининг Қонунчилик палатаси депутатларини сайлаш бўйича конференцияларида қузатувчиларнинг иштирок этиш ҳуқуқини белгилаб берадиган қўшимча киритиш мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман.

Юқорида баён этилган қонунчилик ташаббусларини амалга ошириш мамлакатимизда сайлов эркинлиги ҳуқуқи принципининг тўлиқ жорий этилиши ва сайлов тизимининг янада демократлашувига хизмат қилиши муқаррар.

V. ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ

Азиз дўстлар!

Ўзбекистонимиз босиб ўтган кейинги ўн йиллик давр аҳолимизнинг кенг қатламлари қўллаб-қувватладиган турли хил фуқаролик жамияти институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотларининг жадал шаклланиши ва ривожланиши даври бўлди.

Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидаёқ Конституциямизда нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятига доир асосий принципларнинг мустаҳкамлаб қўйилгани барча аҳоли қатламлари манфаатларини акс эттирадиган бундай ташкилотлар кенг тармоқларининг ривожланиши учун қўлай шароит яратди.

Бугунги кунда мамлакатимизда жамият ҳаётининг турли соҳаларида 5100 дан зиёд нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолият юритмоқда ва бу кўрсаткич 2000 йилга қараганда 2,5 баробар кўпдир. Фуқаролар йиғинлари ва ўзини ўзи бошқариш органлари – маҳаллалар сони 10 мингдан ортиқни ташкил этади. Булар қаторида «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати, Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси, «Соғлом авлод учун», «Нуроний» жамғармалари, «Ижод» фонди, Нодавлат нотижорат ташкилотлар миллий ассоциацияси ва бошқа жамоат ташкилотларини санаб ўтиш мумкин.

Фуқаролик институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳозирги кунда демократик кадрятлар, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг муҳим омилига айланмоқда, фуқароларнинг ўз

салоҳиятларини рўёбга чиқариши, уларнинг ижтимоий, социал-иқтисодий фаоллиги ва ҳуқуқий маданиятини ошириш учун шароит яратмоқда, жамиятда манфаатлар мувозанатини таъминлашга кўмаклашмоқда.

Бундай ташкилотларнинг обрўси ошиб, мустаҳкамланиб боргани сари фуқаролик жамияти институтларининг давлат ва ҳокимият тузилмалари фаолияти устидан таъсирчан жамоатчилик назоратини амалга оширишдаги роли жамиятимизда тобора ортиб бормоқда. Бугунги кунда жамоатчилик ва фуқаролик назорати институти жамиятнинг давлат билан ўзаро самарали алоқасини таъминлаш, одамларнинг кайфиятини, мамлакатда кечаётган ўзгаришларга муносабатини аниқлашнинг муҳим воситаларидан бирига айланмоқда.

Мамлакатимизда Омбудсман, Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ, «Ижтимоий фикр» жамоатчилик маркази, Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинг институти каби инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар ва бошқа бир қатор ташкилотлар фаолият кўрсатмоқда.

Ўтган давр мобайнида мамлакатимизни демократик янгилаш жараёнида фуқаролик институтларининг роли ва аҳамиятини кучайтиришга, фуқароларнинг энг муҳим социал-иқтисодий муаммоларини ҳал этишга қаратилган 200 дан ортиқ қонун ҳужжатлари қабул қилингани ҳам бу соҳа ривожига бўлган катта эътиборни кўрсатади.

Айтиш керакки, фуқаролик жамияти институтлари тизимида нодавлат нотижорат ташкилотларини тобора ривожлантириш, уларнинг мустақил иш юритиши ва чинакам мустақиллигини таъминлаш, ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, фаолиятини ташкилий-ҳуқуқий, моддий-техникавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашни кучайтиришга қаратилган **«Нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши муҳим аҳамият касб этди.**

Сўнги йилларда **«Жамоат фондлари тўғрисида»ги, «Ҳомийлик тўғрисида»ги қонунлар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтлари ривожланишига кўмаклашиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори** ва бошқа қатор ҳужжатлар қабул қилинди ва улар фуқаролик жамияти институтлари ижтимоий фаоллигини кучайтиришда муҳим омил вазифини бажармоқда.

Шунингдек, мамлакатимизда фуқаролик жамиятини ривожлантиришда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенати Кенгашларининг **«Нодавлат нотижорат ташкилотларини, фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлашни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қўшма қарори** ҳам алоҳида аҳамиятга эга бўлди. Ўз навбатида, Олий Мажлис ҳузурида Жамоат фонди ҳамда таркибига нодавлат нотижорат ташкилотлари ва жамоат ташкилотларининг ваколатли вакиллари билан бирга депутатлар, молиявий тузилмаларнинг масъул ходимлари кирган Парламент комиссиясининг ташкил қилиниши ҳам эътиборга сазовордир.

Мазкур комиссиянинг фаолияти «учинчи сектор» деб ном олган фуқаролик жамияти институтларини қўллаб-қувватлашга давлат бюджетидан ажратилган молиявий маблағларни янада очиқ, ошқора, аниқ йўналтирилган ва энг муҳими, демократик асосда тақсимлашни таъминлаш имконини бермоқда. Бу эса нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг ташкилий-техникавий ва иқтисодий негизини мустаҳкамлашга самарали таъсир кўрсатмоқда.

Фақат кейинги уч йилнинг ўзиде фуқаролик жамияти институтлари тақдим этган турли ижтимоий лойиҳаларни амалга ошириш учун Олий Мажлис ҳузуридаги Жамоат фонди томонидан 11 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратилди.

Юртимиз тараққиётининг ҳозирги босқичида нодавлат нотижорат ташкилотлари ва бошқа фуқаролик институтлари ролинини янада кучайтириш фуқаролик жамиятини шакллантириш, демократлаштириш ва интеграциялашувни бўйича ўз олдимизга қўйган мақсадимизни рўёбга чиқаришда ҳеч бир муболағасиз ҳал қилувчи омил эканини, ўйлайманки, кимгадир ўқитиб ўтиришга зарурат бўлмас керак.

Фуқаролик жамияти институтларининг янада ривожланишига эришиш, амалга оширилаётган ислохотларимизнинг очиқ-ошқоралиги ва самарадорлигини таъминлашда, уларнинг ролинини кучайтиришда **«Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши муҳим аҳамият касб этади.** Ушбу қонунда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш дастурларини амалга ошириш, гуманитар муаммоларни ҳал этиш, мамлакатимиз аҳолиси турли қатламларининг ҳуқуқ ва эркинликлари, манфаатларини ҳимоя қилишда нодавлат нотижорат ташкилотларининг давлат тузилмалари билан ўзаро муносабатларидаги аниқ чегараларни белгилаш ва ташкилий-ҳуқуқий механизмларни такомиллаштириш каби масалалар бўйича ҳуқуқий нормалар кўзда тутилиши даркор.

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш институти – маҳалла фаолиятининг ташкилий асосларини янада-такомиллаштириш, унинг вазибалари қўламини кенгайтириш, давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари билан ўзаро яқин муносабатларини таъминлаш алоҳида долзарб аҳамият касб этмоқда.

Бу вазифани ҳал қилишда **«Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига** тегишли ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш мақсадга мувофиқдир. Бунда маҳаллани аниқ йўналтирилган асосда аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш, хусусий тадбиркорлик ва оилавий бизнесни ривожлантириш марказига айлантириш, шунингдек, унинг давлат бошқарув органлари фаолияти устидан жамоатчилик назорати олиб бориш тизимидаги вазибаларини янада кенгайтиришга жиддий эътибор қаратиш лозим.

Шу билан бирга, **«Фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли) ва унинг маслаҳатчилари сайлови тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига** фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари раислари сайлови тизимини янада такомиллаштириш бўйича оқсоқоллар ва уларнинг маслаҳатчилари энг муносиб фуқаролар ичидан сайланишини, фуқаролар ижтимоий фаоллигини кучайтиришда маҳалланинг аҳамияти ва роли оширилишини таъминлайдиган чора-тадбирларни назарда тутидан ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш таклиф қилинади.

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари томонидан қонун ҳужжатларининг ижр этилиши устидан жамият, фуқаролик институтлари назоратини амалга оширишнинг тизимли ва самарали ҳуқуқий механизмини яратишга қаратилган **«Ўзбекистон Республикасида жамоатчилик назорати тўғрисида»ги Қонунни** қабул қилиш фурсати етди. Қонунда жамоатчилик назоратининг турлари, шакллари ва субъектларини, назорат предметини, уни амалга оширишнинг ҳуқуқий механизмларини, шунингдек, мазкур соҳада амалдаги қонун ҳужжатларини ижро этмагани учун мансабдор шахсларнинг жавобгарлиги шартларини белгилаб қўйиш зарур.

Шу нуқтаи назардан қараганда, Инсон ҳуқуқлари соҳасида миллий ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш долзарб аҳамиятга эга. Ушбу дастур энг аввало ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари томонидан инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг ҳимоя қилинишини таъминлаш, жамиятда инсон ҳуқуқлари бўйича маданиятни шакллантириш ва шу каби бошқа соҳаларга оид қонунларга риоя этилиши устида жамоатчилик мониторингини олиб боришга

ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИ

Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

қаратилган чора-тадбирларни ўзида мужассам этиши керак.

Шунингдек, **Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига** жамият ва давлат таъминлаш, ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларни қўллаб-қувватлаш ва шу каби катта социал аҳамиятга эга бошқа масалалар бўйича муҳим давлат дастурларини амалга оширишда нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳуқуқларини белгилаб берган қонун ҳужжатлари талабларини бузганлик учун давлат органлари мансабдор шахсларининг жавобгарлигини кучайтиришни назарда тутадиган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш лозим.

Шулар қаторида соғлиқни сақлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, аҳолини, айниқса, ёшларни иш билан таъминлаш, ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларни қўллаб-қувватлаш ва шу каби катта социал аҳамиятга эга бошқа масалалар бўйича муҳим давлат дастурларини амалга оширишда нодавлат нотижорат ташкилотлари иштирокининг ҳуқуқий асосини яратиб берадиган қонун ҳужжатлари мажмуасини ишлаб чиқиш долзарб аҳамият касб этмоқда.

Хусусан, атроф-муҳитни ҳимоя қилишни таъминлаш тизимида нодавлат нотижорат ташкилотларнинг роли ва ўрнини белгилашга қаратилган **«Экологик назорат тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини** ишлаб чиқиш ва бошқа қатор қонун ҳужжатларини қабул қилиш фурсати етди, деб ўйлайман.

VI. ДЕМОКРАТИК БОЗОР ИСЛОҲОТЛАРИНИ ВА ИҚТИСОДИЁТНИ ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ

Мухтарам юртдошлар!
Барчамизга аёнки, мамлакатимиз мустақил тараққийнинг дастлабки босқичида, яъни 1991 йилдан 2000 йилгача ўтган даврда улкан ўзгаришларни амалга оширишда асосий эътиборимиз марказлаштирилган маъмурий-буйруқбозлик тизимига барҳам бериш ва бозор иқтисодиётининг асосларини, авваламбор, қонунчилик базасини шакллантириш учун шароит яратишга қаратилди.

Шу борада қабул қилинган ўта муҳим қонун ва норматив ҳужжатлар қаторида Фуқаролик, Ер, Солиқ ва Божхона кодекслари, «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида», «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида», «Чет эл инвестициялари тўғрисида», «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонунларни қайд этиш мумкин.

Ислохотларимизнинг кейинги босқичида «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида», «Хусусий корхона тўғрисида», «Валютани тартибга солиш тўғрисида», «Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида», «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги қонунлар, янги тахрирдаги Солиқ кодекси ва иқтисодиётни ислох қилиш бўйича **умумий ҳисобда 400 дан зиёд қонун ҳужжатлари ишлаб чиқилиб, қабул қилинди ва жорий этилди.** Уларнинг барчаси иқтисодиётимизни янада либераллаштириш ва модернизация қилишда нафақат мустаҳкам ҳуқуқий асос, балки амалга оширилаётган бозор ислохотларининг орта қайтмаслигининг кафолати бўлиб хизмат қилмоқда.

Шу билан бирга, **ҳолисона таҳлил, ислохотларимизнинг мантиқи ва изчиллиги, уларнинг энг замонавий бозор нормаларига мувофиқлигини баҳолаш иқтисодиётни бошқариш тизимини янада чуқурлаштириш, такомиллаштириш ва либераллаштириш бўйича жиддий эҳтиёж мавжудлигини кўрсатмоқда.**

Биринчи навбатда, хусусий мулкнинг ҳуқуқ ва ҳимоясини мустаҳкамлашимиз, ҳар қайси хусусий мулкдор қонуний йўл билан қўлга киритган ёки яратган ўз мулкнинг дахлсизлигига асло шубҳа қилмаслигини таъминлайдиган ишончли кафолатлар тизимини яратишимиз зарур. Ҳар бир тадбиркор аввало шуни аниқ-равшан билиб

олиши керакки, **давлат хусусий мулкдор ҳуқуқларининг ҳимоячиси**дир. Шунинг учун ҳам тадбиркорлар ўз бизнесига беҳавотир инвестиция киритиши, ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириши, маҳсулот ҳажми ва олаётган даромадини кўпайтириши, ўз мулкига ўзи эгалик қилиши, фойдаланиши, тасарруф этиши лозим. Айни шу мақсадда бозор иқтисодиётининг негизи ҳисобланган хусусий мулкка нисбатан давлат томонидан берилаётган асосий кафолатларни мустаҳкамлашга қаратилган **«Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонунни** ишлаб чиқиш ва қабул қилиш зарур.

Шунингдек, бошқарув тизимини такомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида **«Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рухсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида»ги Қонунни** ишлаб чиқиш ва қабул қилиш муҳим аҳамият касб этади. Бунда тадбиркорлик фаолиятини юритиш учун зарур бўлган рухсат бериш тартиб-қоидаларининг қатъий чекланган рўйхати ва турларини аниқ белгилаб қўйиш, **қонунда назарда тутилмаган ортиқча рухсатнома ва рухсат бериш тартиб-қоидаларининг янги турлари киритилишини қонун билан кескин тақиқлаш зарур.**

Ўйлайманки, бугунги кунда кичик бизнес ва тадбиркорликни кенгайтириш учун **бизнеснинг янги ташкилий-ҳуқуқий шакли сифатида оилавий бизнесни қонуний белгилаб қўйиш вақти келди.** Мамлакатимизда бизнесни ташкил қилишнинг ушбу шакли бизнесни юритишда юзага келган миллий анъаналаримизга, хўжалик юритиш фаолиятининг мавжуд ҳолатига тўла мос келади. Ишончим комилки, бундай бизнесни ташкил қилишнинг қонунчилик базаси яратилса, оилавий бизнеснинг ҳуқуқий кафолатларини кучайтириш, иқтисодиётнинг турли соҳаларида унинг жадал ва кенг ривожланиши ва янги иш ўринларининг очилишига шароит туғилади.

Сизларга яхши маълумки, жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози даврида мамлакатимиз молия-банк тизими ўзининг барқарор ва ишончли эканини исботлади. Шу билан бирга, бу тизимнинг янада мустаҳкамланиши **хусусий банклар ва хусусий мулкка асосланган лизинг, сугурта компаниялари, кредит уюшмалари, микромолиявий ташкилотлар каби молиявий институтларни ташкил этишнинг қонунчилик асосларини шакллантириш ҳисобидан банк-молия соҳасига хусусий капитални жалб қилиш билан ҳам боғлиқ.** Бу эса банк ва бошқа молиявий хизматлар бозорида рақобатнинг кенгайиши ҳамда миқдорларга хизмат кўрсатиш сифатининг ошишига имкон беради ва энг юксак халқаро стандартлар талабига мос замонавий бозор инфратузилмасининг ривожланиши учун шароит яратади.

Юртимизда ўтган йиллар давомида бозор иқтисодиёти соҳасидаги ўзгаришларнинг ишончли қонунчилик базасини шакллантириш борасида амалга оширилган улкан ишлар ҳеч кимга сир эмас, албатта. Буларнинг барчасини эътироф этган ҳолда, мавжуд қонунларимизнинг кўпчилигини уларни қўллаш амалиёти ва мамлакатимизда бозор муносабатлари ривожланишининг ҳозирги давридаги янги реал ҳолатидан келиб чиқиб, жиддий қайта кўриб чиқиш зарур.

Мисол учун, мамлакатимиздаги деярли барча ишлаб чиқариш объектлари акциядорлик компаниялари принципи бўйича ташкил этилган, аммо улар ўз мақомига қай даражада мос ҳолда фаолият юритмоқда ва ўз ҳуқуқларидан қандай фойдаланмоқда, деган саволни ўзимизга бериб кўрайлик. Акциядорлик компаниялари ўзларининг бозор муносабатларига мос мақомига мувофиқ фаолият юритиши учун яна қандай механизмларни ҳаракатга келтириш зарур?

Шу муносабат билан **«Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонунни** танқидий қайта кўриб, янги тахрирда ишлаб чиқиш ва қабул қилиш ҳамда унда корпоратив бошқарув ва назорат органларининг ваколатлари, ҳуқуқлари ва жавобгарлигини янада аниқ белгилаш лозим. Ушбу қонундаги акциядорлик жамиятларининг Кузатувчилар кенгашлари, умумий йиғилишлари, тафтиш комиссияларининг роли ва аҳамиятини ошириш, миноритар, яъни қўлида акцияси кам бўлган акциядорларнинг кафолатларини

кўпроқ таъминлаш, барча акциядорларни ва бўлажак инвесторларнинг акциядорлик компаниялари фаолияти тўғрисида ахборот олиш имкониятларини кенгайтиришни кўзда тутиш айти мудоао бўлур эди.

Ҳозирги вақтда яна бир муҳим масала – **мамлакатимиз иқтисодиётида кичик бизнес, биринчи навбатда хусусий тадбиркорликнинг роли ва улушини янада кенгайтиришни таъминлай оладиган қонунларни қабул қилиш** масаласи биз учун долзарб бўлиб қолмоқда.

Ўзбекистоннинг бу йилги ялпи ички маҳсулотига кичик бизнеснинг улуши 50 фоиздан ортиб бораётганига қарамадан, афсуски, бу соҳа реал иқтисодиётимизда, авваламбор соноатда етакчи ўринни эгаллай олмаяпти. Ушбу вазифани ҳал этиш учун **«Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонуннинг** янги тахририни тайёрлаш зарур. Бу қонунда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини ташкил қилиш йўллари соддалаштириш, уларнинг фаолияти учун кўпроқ эркинликлар беришни кўзда тутиш лозим. Ушбу секторни кредитлаш, ресурслардан фойдаланиш, **давлат буортмаларини олиш**, тадбиркорлик субъектлари ишлаб чиқараётган маҳсулотларни сотиш учун янги имтиёзлар бериш, халқаро амалиётга мувофиқ даромадларнинг йиллик декларацияси шаклига босқичма-босқич ўтиш, молия ва статистика ҳисоботлари тизимини янада соддалаштириш, жумладан, бундай ҳисоботларни ваколатли давлат органларига электрон шаклда тақдим этиш каби механизмлар ҳисобидан қўллаб-қувватлаш масалалари ҳам қонунда ўз аксини топиши даркор.

Ҳаммамиз яхши тушунамизки, бозор муносабатларининг асоси бўлган рақобатни ривожлантиришда монополияга қарши қонун ҳужжатлари катта роль ўйнайди. Аммо, амалдаги **«Товар бозорларида монополистик фаолиятни чеклаш ва рақобат тўғрисида»ги Қонун бугунги кунда эскирди ва замон талабларига жавоб бермай қолди. Шуни эътиборга олган ҳолда, «Рақобат тўғрисида»ги янги қонунни ишлаб чиқишимиз ва қабул қилишимиз зарур.** Ушбу қонунда монополистик фаолиятни нафақат товарлар бозорида, балки молия бозорларида ҳам тартибга солишни назарда тутиш лозим. Шунингдек, биржа савдоларида ҳам монополияга қарши механизмларни, акцияларни сотиб олиш, қўйиш ва бирлаштириш битимларини тартибга солиш ва назорат қилиш тартиб-қоидаларини соддалаштириш бўйича нормаларни ушбу қонунга киритиш мақсадга мувофиқдир.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг 80 фоиздан ортигини нодавлат сектор таъминламоқда. Тан олишимиз керакки, 1991 йилда қабул қилинган **«Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»ги Қонун**, ўтган давр мобайнида 80 тадан ортиқ қонуности ҳужжати унга уйғунлаштирилганига қарамадан, **бугун қайта кўриб чиқишни ва янги тахрирда қабул қилишни талаб этмоқда.**

Мамлакатимизнинг стратегик муҳим тармоқлари ва корхоналарида акцияларнинг назорат пакети, таъбир жоиз бўлса, «олтин» акцияларни давлат ихтиёрида сақлаб қолган ҳолда, иқтисодиётнинг энг муҳим етакчи тармоқларига хусусий инвесторларни жалб қилиш ва уларда нодавлат сектор улушини янада кенгайтириш зарур. Бунда бўлажак

инвесторларнинг барча тоифаларига хусусийлаштириш жараёнларида тенг шароит яратишни таъминлаш, уларда хусусий сектор иштирокини кенгайтириш, хусусийлаштириш битимларининг очиклиги ва ошқоралигини кўзда тутиш лозим.

Юқорида таъкидлаб ўтилган гоят муҳим аҳамиятга эга молик қонунларни такомиллаштириш билан бирга, Ўзбекистонда амалга оширилаётган бозор ислохотларининг суръати ва мантиқий талабларидан келиб чиққан ҳолда, эркин бозор иқтисодиёти муносабатларини янада ривожлантиришга хизмат қиладиган бир қатор қонунлар қабул қилишни ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. «Кредит бюрolari фаолияти ва кредит ахбороти алмашуви тўғрисида», «Гаров реестри тўғрисида», «Риэлторлик фаолияти тўғрисида», «Инвестиция ва пай фондлари тўғрисида», «Инновациялар ва иқтисодиётни модернизация қилиш тўғрисида»ги ва бошқа янги қонунлар шулар жумласидандир.

Яна бир муҳим масала. Мамлакатимиз иқтисодий тараққийнинг энг муҳим истиқболлари ва устувор йўналишларини белгилаб олар эканми, биз ички эҳтиёжнинг ўсишига алоҳида эътибор қаратишимиз керак бўлади. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози оқибатларини юмшатишга қаратилган Инқирозга қарши чоралар дастурида ана шундай ёндашув асосида иш тутганимиз ўтган йилларда ўзини тўла оқлади. Таъкидлаш керакки, бугунги кунда Осиёдаги кўплаб мамлакатлар айнан шундай позицияга амал қилиб келмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, бизнинг яқин истиқболдаги энг муҳим вазифамиз бошлаган ишларимизни изчил давом эттириш – **истеъмол талабини кенгайтириш мақсадида социал соҳани ривожлантириш, меҳнатга ҳақ тўлашни янада ошириш, хизмат кўрсатиш секторини, инфратузилма объектларини ривожлантиришга, транспорт ва коммуникация лойиҳалари амалга оширилишига алоҳида эътибор беришдир.**

Мухтарам мажлис қатнашчилари!
Хурматли депутатлар!
Сўзимни яқунлар эканман, мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантиришнинг таклиф этилган Концепцияси Ўзбекистонни ислох этиш ва модернизация қилиш борасида биз қарийб 20 йил олдин бошлаган жараёни давом эттириш бўйича Олий Мажлис томонидан узоқ муддатли аниқ ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун асос бўлади, деб ишонаман.

Менинг сизларга мурожаатим, давватим шуки, бугунги кунда амалга оширилаётган ислохот ва янгиланишлар жараёни бутун жамиятимиз, саховатли заминимизда яшаётган ҳар қайси инсонни амалий ишларга сафарбар этадиган умумий мақсадга айланиши учун барча имкониятларни ишга солайлик, эл-юртимиз манфаати, она Ватанимизнинг равнақи ва келажаги учун бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилайлик.

Шу йўлда барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад, ғайрат-шижоат тилайман.

МДҲ ВА БОЛТИҚБҲҲИ МАМЛАКАТЛАРИ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ АҚШ ДОЛЛАРИ, ЕВРО ВА РОССИЯ РУБЛИГА НИСБАТАН КУРСЛАРИ

Мамлакат	Сана	АҚШ Доллари		Евро		Россия рубли	
		бирлиги	курс	бирлиги	курс	бирлиги	курс
Озарбайжон	11.11.2010	1	0,80	1	1,1039	1	0,0261
Арманистон	11.11.2010	1	365,02	1	501,17	1	11,95
Беларусь	12.11.2010	1	3030,00	1	4166,25	1	99,31
Грузия	11.11.2010	1	1,7672	1	2,4347	1	5,7578
Қозғоғистон	12.11.2010	1	147,51	1	202,90	1	4,83
Қирғизистон	12.11.2010	1	46,825	1	66,4653	1	1,5208
Литва	12.11.2010	1	0,51	1	0,702804	1	0,0166
Литва	12.11.2010	1	2,5058	1	3,4528	10	8,2179
Молдова	11.11.2010	1	11,5282	1	15,8725	1	0,3755
Тожикистон	12.11.2010	1	4,3958	1	6,0728	10	1,4577
Ўзбекистон	9.11.2010	1	1629,27	1	2287,89	1	52,95
Украина	11.11.2010	100	791,00	100	1089,207	10	2,5772
Эстония	11.11.2010	1	11,3968	1	15,6466	1	0,372912

Манба: www.prime-tass.ru

Долзарб мавзу

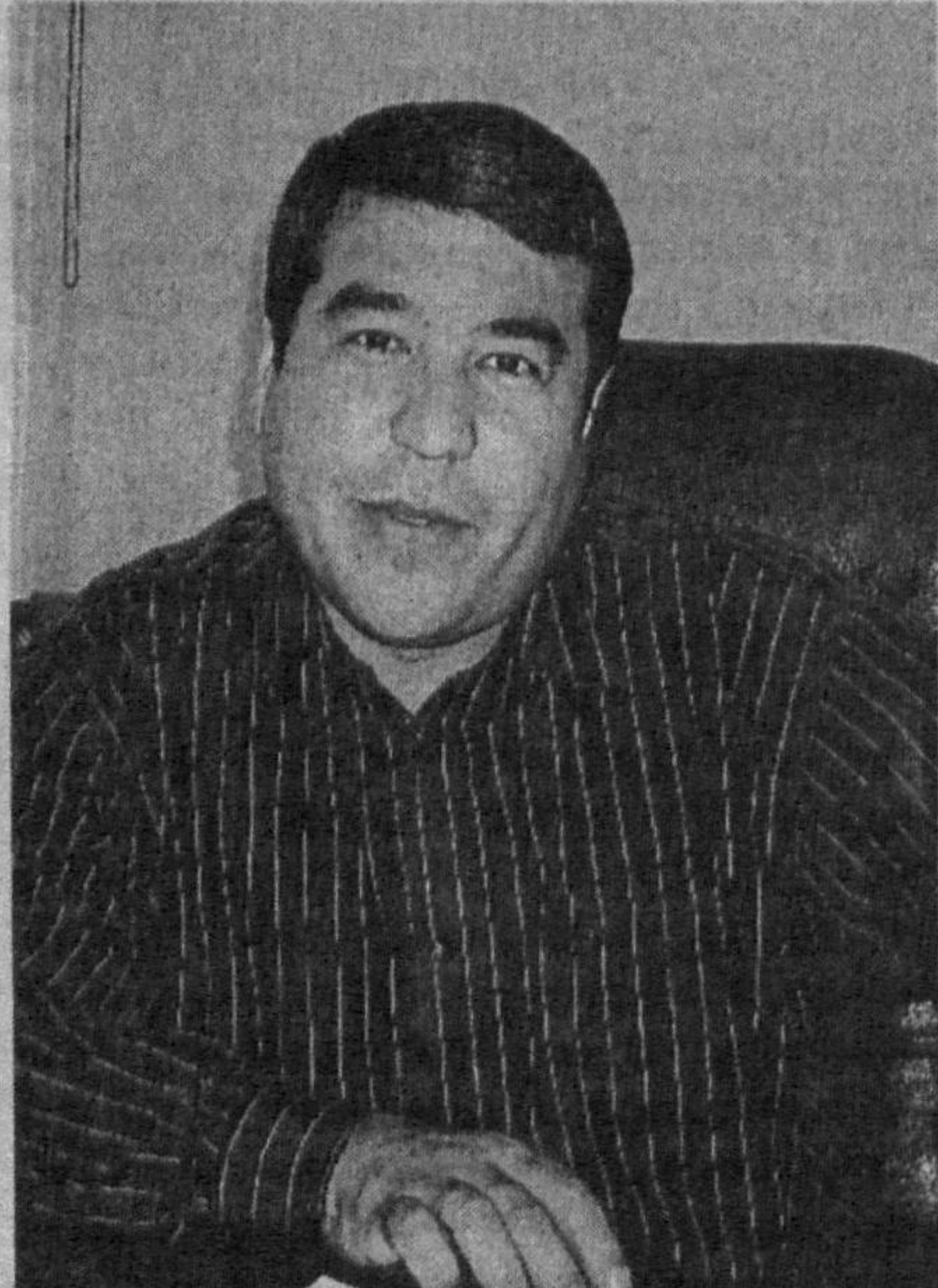
РЕКЛАМА БОЗОРИ:

Мамлакатимиз реклама бозорида анчагина ўзгаришлар бўлди. «Реклама тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ва Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 178-моддасига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги, 2010 йил 18 сентябрдан эътиборан кучга кирган янги Қонун (2010 йил 17 сентябрдаги ЎРҚ-259-сон Қонун, бундан буён матнда Қонун деб юритилади) шарофати билан шундай бўлди.

Ўзгаришлар асосан тамаки, тамаки маҳсулотлари ва ҳар қандай қувватдаги алкогольли ичимликлар ишлаб чиқарувчиларга тааллуқли. Бундан буён мамлакатимизда мана шу маҳсулотларнинг ҳар қандай рекламаси ман этилади. Бу анча қаттиққўлроқ кўринса-да, асосли, ўзини оқлайдиган қарор бўлди. Ана шундай қатъий азму қарор собиқ шўролар маконида эътиборга лойиқ қадам бўлди. Сигарета ва спиртли ичимликлар рекламасининг тамомила ман этилишини мамлакатимиз бошлаб берди, бу аслида бир қанча хориж мамлакатларининг халқаро амалиёти доирасидаги ишдир.

Реклама бозори иштирокчилари учун бу йўсиндаги тартибот ўсиб келаётган авлоднинг никотин ва алкогольнинг салбий таъсиридан сақлашга интилиш тақозосидир. Бу иш миллий аъналаримизга, ижтимоий ахлоқ нормаларига мувофиқ бўлиб, ичкиликбозлик ва кашандаликдек ижтимоий хавфли иллатлар йўлига ғов-тўсиқ қўйиш зарурати тақозосидир.

«Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг аввалги таҳрири (1998 йил 25 декабрдаги 723-1-сон Қонун) спиртли ичимликлар ва сигареталарнинг пинҳона рекламаси учун тўйнуқ қолдирган эди. Янги Қонунда эса ноҳалол рекламани аниқлаш ва олдини олиш механизмлари, рекламага оид қонун ҳужжатларини, истеъмолчиларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш нормаларини бузганлик учун жавобгарлик янада аниқроқ таърифлаб ўтилган.

Янги Қонунни қўллаш амалиёти талайгина масалаларни келтириб чиқарди. Шу сабабли ҳам зиммасига реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан назорат олиб бориш вазифаси юклатилган Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат кўмитаси (бундан буён матнда Кўмита деб юритилади) ходимлари бугунги кунда ҳам ростмана тер тўкиб ишламоқдалар. Реклама бозори субъектлари билан семинарлар ва учрашувлар ўтказиш, тушунтириш ишлари олиб бориш, оммавий ахборот воситаларида материаллар билан иштирок этиш янги тартиботни тушунтириш борасидаги катта ишларнинг бир қисми бўлиб қолди. Кўмитанинг реклама фаолияти устидан назорат қилиш ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бошқармаси бошлиғи Дилшод АЗИМОВ «Реклама тўғрисида»ги Қонунга киритилган ўзгартишлар хусусида куйида муфассалроқ сўз юритади.

ИЛОЖИ БЎЛСА, СЎЗЛАРНИ ТОПИБ ИШЛАТИНГ

– Дилшод Абдурахимжонович, «Реклама тўғрисида»ги Қонунга асосан тақиқловчи хусусиятдаги муҳим ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. Бу сизнингча, реклама бозори иштирокчиларига нисбатан

УМУМАН ҚАТТИҚҚЎЛЛИК ҚИЛИШГА ЎТИЛИШНИ АНГЛАТМАЙДИМИ?

– Янги қонун ҳужжатига айна шу йўсинда қаралишини сира истамасдик. Мазкур Қонун реклама бозорини тартибга солишга, истеъмолчиларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя этиш учун янада мукамалроқ механизм яратишга қаратилган. Реклама эса яхши биласиз, айна истеъмолчига қаратилган бўлади ва истеъмолчини муайян товарни танлашга ундайди. Башарти реклама истеъмолчини чалғитса ёки унга сифатсиз товарлар ёки хизматларни тиқиштираётган бўлса, бу билан унинг ҳуқуқларини камситган, моддий зиён етказган, соғлиғига зарар келтирган бўлади.

«Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг янги таҳрири ҳам ижтимоий, ҳам иқтисодий зарурат тақозосидир. Агар рекламани иқтисодий ривожлантиришнинг ҳаракатга келтирувчи кучи дейдиган бўлсак, унинг механизми такомиллаштириш соғлом рақобат муҳитини шакллантиришга ёрдам беради, истеъмолчиларга аниқ ва тўғри ахборот олиш имкониятини яратиб беради. Янги ҳужжат айна бир вақтда навқирон авлод манфаатларини ҳимоя этишга, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш ва шакллантиришга йўналтирилган. Алкоголли ичимлик истеъмол қилиш ва чекиш келтирадиган зарар ҳақида баҳслашиб ўтирадиган реклама берувчи бўлмаса керак. ЎРҚ-259-сон Қонун айна Баркамол авлод йилида қабул қилинганлиги ҳам беҳиз эмас.

Бугунги кунда мамлакатимиз реклама бозори муваффақиятли тарзда ривожланиб бормоқда. Мазкур бозорда 1 000 дан ортиқ субъект фаолият кўрсатмоқда, уларнинг ҳар тўрттасидан бири реклама агентлигидир. Табиийки, муаммолар ҳам етарли. Ўтган йили «Реклама тўғрисида»ги Қонун талабларини бузиш билан боғлиқ 333 та ҳолат Кўмитамиз томонидан аниқланди. Шундан 118 таси тамаки ва алкогольли маҳсулотлар рекламасига тааллуқли эканлиги реклама бозорининг бу жаҳасини тартибга солишни такомиллаштириш зарур эканлигини яна бир қарра тасдиқламоқда.

– «Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддасига кўра ахборотнинг маъносини бузиб юбориши эҳтимоли бўлган хорижий сўз ва иборалардан фойдаланиш тақиқланади. Бироқ талайгина хорижий сўзлар ўзбек тилидаги нормага ҳам, рус тилидаги нормага ҳам сингишиб кетган. Улар сўзнинг маъносини аниқ ва пухта ифода этади, ортиқча сўзлар ишлатилиши олдини олади. Бинобарин бу сўзларни ўзгартириш ёки алмаштириш матни оғирлаштириши, маъно талқинини бузиши мумкин. Рекламада чет тилида ёзилган хорижий сўз ва иборалар тақиқланганми ёки луғат бойлигимизга кириб кетган сўз ва иборалар тақиқланганми? Умуман тақиқ белгиланган шундай сўз ва иборалар рўйхати борми?

– Биринчидан, бу ўринда «Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг рекламанинг тилига оид норма белгиланган 5-моддасига мурожаат этиш лозим. Унда айтилишича, Ўзбекистон Республикаси ҳудудидеда реклама давлат тилида ёки реклама берувчининг хоҳишига кўра бошқа тилларда тарқатилади. Рўйхатга олинган товар белгилари ёки босма усулда терилган бўғинли белгилар (логотиплар) асли қайси тилда бўлса, шу тилда келтирилиши мумкин. Рекламада хорижий сўзлардан фойдаланиш керакки, баъзан ўзбекчада унча ўтиришмайди, икки хил маъно англатадиган, яхши жарангламайдиган, ҳатто луғат нормативи доирасига кирмайдиган, жаргон сўзлардан ташкил топган, айтайлик, Россия ёки Европада муваффақиятга эришган рекламадан ҳам фойдаланишади. Буларнинг ҳаммаси талаб даражасида бўлмаган ва ноҳалол реклама белгилари бўлиб, уларни бизда ишлатиш ман этилган. Шу сабабли биз рекламада айна шу

хилдаги хорижий сўзлар ишлатилишини чеклашга ҳаракат қилдик. Масалан, бизда муқаймоқ ва печенье рекламасида «Люцифер» сўзидан фойдаланишарди. Бу насроний афсонада кўра гуноҳга ботган фаришта, шайтон деган маънони англатади. Бинобарин, бу сўзни ишлатиш рекламанинг маъносини бузади, шу зайил талаб даражасида бўлмаган реклама юзга келади. Тўғри, бу хусусда тегишли тушунтиришлар берамиз. Аммо бир нарсани таъкидлашим керак: хорижий сўзларни улар ахборотнинг мазмун-маъносини бузадиган, уни одоб доирасидан чиқарадиган, одамларни чалғитадиган бўлган ҳоллардагина ишлатиш тақиқланади.

– Қонунчиликдаги янгиликка кўра эндиликда маҳсулотни давлат органлари ёки мансабдор шахслар томонидан маъқулланган деб кўрсатиш тақиқланади. Бу норманинг жорий этилишига сабаб нима?

– Келинг, масалага ойдинлик киритиб олайлик. Давлат органи давлат сийёсатини амалга оширувчи, давлат назорати вазифасини адо этувчи органдир. Икки турдаги маҳсулот реклама қилинаётган дейлик. Улардан бири давлат органи томонидан маъқулланган, иккинчиси эса бундай маъқуллаш белгиси йўқ. Хўш, истеъмолчи қайсинисини афзал кўради, маъқул топади? Иккинчи хил маҳсулот ҳеч нарсада қолишмайдиган бўлса ҳам, барибир биринчи хил маҳсулотни танлайди, албатта. Бундай ёндашув эса рақобатни чеklang қўяди, бозор иштирокчилари учун тенг бўлмаган шароит келтириб чиқаради.

– Ҳақиқатан ҳам, истеъмолчи тижорат ташкилотларига нисбатан давлат органига кўпроқ ишонади-да!

– Истеъмолчи маҳсулотни уни маъқуллаган ташкилотнинг макомига қараб эмас, балки сифатига қараб танлаши лозим. Истеъмолчига айтиб туриш, шипшитиш, ҳаракатини муайян йўналишга солиш шарт эмас. Бу норма рақобатни ривожлантириш ва истеъмолчиларнинг ҳуқуқлари устуворлигини таъминлаш мақсадида жорий этилган.

ИСТЕЪМОЛЧИ ИМКОН ҚАДАР КЎПРОҚ АХБОРОТ ОЛСИН

– «Реклама тўғрисида»ги Қонун 6-моддасининг иштирок этиш учун муайян маҳсулотни олиш шарт қўйилган рағбатлантирувчи лотерея, танлов, ўйин ёки шунга ўхшаш бошқа тадбир ўтказишни тадбирнинг ташкилотчисини, уни ўтказиш қоидалари ва муддатларини, бундай тадбир ҳақидаги ахборот манбаини, мукофотлар ёки ютуқлар миқдорини, уларни олиш муддатлари, жойи ва тартибини кўрсатмаган ҳолда реклама қилишни тақиқловчи қоидалари тушунтириш талаб этади. Бу қоидалар матни оғирлаштириб юборган. Қолаверса, бундай тадбирларни реклама қилишда мукофотлар ва ютуқлар миқдори, уларни олиш жойи ва тартиби ҳамиша ҳам дарҳол маълум қилинавермайдикун ахир?!

– Бошланишиданоқ айтиб қўя қолай, бу норма таваккалчиликка асосланган, ўтказиш учун Молия вазирлиги лицензияси талаб этиладиган лотереялар ўтказишга татбиқ этилмайди. Сизни қизиқтираётган ҳолатда гап бирон товар сотиб олиш ёки хизматдан баҳраманд бўлиш асносида сизга тўхфа тариқасида бошқа товар (хизмат) бериш шарт қилиб қўйилган рағбатлантирувчи тадбирлар ҳақида бормоқда. «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонуннинг (1996 йил 26 апрелдаги 221-1-сон Қонун) 4-моддасига мурожаат этайлик. Унда таъкидланишича, истеъмолчи товар (иш, хизмат) ҳақида, шунингдек унинг тайёрловчиси (ижрочиси, сотувчиси) хусусида тўғри, ишончли ва тўлиқ ахборот олиш ҳуқуқига эга. «Реклама тўғрисида»ги Қонунга киритилган қўшимча истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя этади. Чунончи, бир сафар бир неча чой қутиси сотиб олган бир истеъмолчи бизга мурожаат этади. Олган чой ўрамларидан бирининг ичидан муסיқали марказ ютганлиги ҳақида хабар бор экан. Омади келганидан суюниб, у айтилган телефон бўйича қўнғироқ қилган, аммо қўнғироғига ҳеч ким жавоб бермаган. Маълум бўлишича, тадбир аллақачон тугалланган, совринлар тарқатиб бўлинган, ташкилотчиларнинг

қаердалиги ҳам номаълум экан. Гап лотереянинг шартидеда муддати кўрсатилмаганлигида экан. Ёки бошқа бир мисолни олайлик. Компаниялардан бири ёғоч эшиклар бўйича катта чегирма ваъдаси билан тадбир ўтказган, аммо унинг муддатларини кўрсатмаган. Бу тадбир уч ой давом этган. Бироқ ана шу муддат ўтганидан кейин ҳам реклама осиглигича қолаверган, чегирма эса, табиийки, амал қилмаган. Кўмитага истеъмолчилардан мурожаатлар тушди. Бу рағбатлантирувчи тадбирларга жилла тааллуқли бўлмаса-да, моҳияти бир: тўлиқ бўлмаган ахборот истеъмолчиларни чалғитади.

Мабодо бундай тадбирларнинг ташкилотчиси қанақа совринлар бўлишини, уларни қаерда топширилишини билмаса, рекламага совринлар ёки мукофотлар ҳақида, уларни топшириш жойи ва тартиби хусусида қўшимча равишда фалон манбадан хабар қилинади деган ахборот албатта илова этилмоғи керак. Хуллас, истеъмолчига имкон қадар кўпроқ ахборот тақдим этилмоғи лозим.

«СОЯБОН»СИЗ

– Маҳсулотни бошқа маҳсулотнинг рекламаси кўринишида реклама қилиш тақиқланишига нима сабаб? Бунда гап маҳсулотни товар белгиси ёки хизмат кўрсатиш белгиси реклама қилиш тақиқланган ёхуд реклама қилишга нисбатан тегишли чекловлар ёки талаблар белгиланган маҳсулотнинг товар белгиси ёки хизмат кўрсатиш белгиси билан адаштириб юбориш даражасида бир хил ёхуд унга айнан ўхшаш бўлган бошқа маҳсулотнинг рекламасига ўхшаб кетадиган вазиятлар ҳақида бормоқда.

– Бунда мутахассислар томонидан кўпинча «соябон» деб юритиладиган яширин ёки билвосита реклама назарда тутиляпти. Бу ўзига хос бир тўйнуқ бўлиб, қонун талабига чап бериб ўтиш имконини беради. Шу сабабли ҳам «Реклама тўғрисида»ги Қонун 6-моддасининг рекламалар доир асосий талабларини аниқлаштириб қўйиш зарур бўлиб қолди. Гап шундаки, ишлаб чиқарувчилар бозорга харидорга маҳсулотни муайян савдо маркаси билан чиқарадилар, сўнгра ана шу савдо белгиси остида бошқа маҳсулотни чиқара бошлайдилар. Бир тарафдан олганда, бу уларга товарни кўз-кўз қилиш ва ўтказишга кам вақт ҳамда маблаг сарфлаш имконини беради. Бироқ «соябон» остидаги маҳсулот кўпинча асосий маҳсулот бўлмайди, шунга қарамай истеъмолчини шухрат топган товар соясида бозори чаққон бўлишини таъминлайди. Бу тамаки, алкогольли ичимлик, рецепт асосида сотиладиган дори-дармон ва бошқа тақиқланган маҳсулотларни реклама қилиш асносида Қонун талабини четлаб ўтишининг имкониятидир. Бошқача қилиб айтганда, асосий товарни ўтказиш учун «соябон» ишга солинади.

Масалан, «Nemiroff» номи билан машҳур бўлган ароқ кўринишида ишлаб чиқарувчилар «Nemiroff» деб номланган маринадланган қалампир чиқара бошлашди. Аммо истеъмолчига бу ном ўша машҳур ароқни эслатиб турарди. Бу нарса сўровда ҳам ўз тасдиғини топди (98%). Ана шуни «соябон» реклама дейиш мумкин. Ёки бошқа бир мисолни олайлик. «Stoletov» ва «Буфетная» маркаси остида ҳам ароқ, ҳам минерал сув чиқаришди. «Реклама тўғрисида»ги Қонун 23-моддасининг янги таҳририга кўра алкогольли ичимликларни реклама қилиш, шу жумладан уларнинг товар белгисидан фойдаланган ҳолда товарларни реклама қилиш тақиқланади.

– «Stoletov» ёки «Буфетная» маркаси остидаги минерал сувни реклама қилиш худди шу номдаги машҳур ароқнинг яширин рекламаси бўлмасмикин деган савол туғилади. Бундай кезлари қайси мезонлардан келиб чиқиб қарор қабул қилинади?

– Истеъмолчилар ўртасида сўровлар, мониторинглар ўтказамиз.

– Сигарета ва спиртли ичимликларнинг рекламаси батамом тақиқланганлиги кўплаб саволлар келтириб чиқармоқда. Ана шундай маҳсулотни ишлаб чиқариш ва реализация қилиш соҳасида фаолият кўрсатаётган тадбиркорлар Қонундаги

ҚОИДАЛАР ЯНГИЛАНДИ

Ўзгартишларни қаттиққўликка йўймоқчилар. Шишага ёпиштирилган, товар белгиси туширилган этикетка қоғози реклама ҳисобланмасмикин деб ора-чора ҳазил қилинаётганини ҳам эшитиб қолдик.

— Шу ўринда рағбатлантирув хусусиятига эга бўлган тадбирлар тақиқланганлигини таъкидламоқчиман. Зотан товар ҳақидаги ахборотни рекламадан фарқлай билиш керак. «Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг 4-моддасида белгиланишича, реклама фойда (даромад) олиш мақсадида юридик ёки жисмоний шахслар тўғрисида ёки маҳсулот ҳақида тарқатиладиган махсус ахборотдир. «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддасида товар тўғрисидаги ахборот нималардан ташкил топиши белгилаб қўйилган. Тайёрловчи ёки ижрочи реализация қилинаётган товарлар (ишлар, хизматлар) тўғрисидаги керакли, ишончли ва ҳаммабоп ахборотни истеъмолчига ўз вақтида тақдим этиши шарт. Шу сабабли спиртли ичимлик этикеткалари товар ҳақидаги ахборот берувчиси.

«Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг 23-моддаси тамаки, тамаки маҳсулотлари ва алкоғолли ичимликлар рекламасини тўлиқ тақиқлашдан ташқари бундай маҳсулотларнинг номи, товар белгиси ёки тасвиридан фойдаланиладиган тадбирларга ҳомийлик қилиш ёхуд бундай маҳсулотларнинг намуналари ни текин тарқатиши ҳам манъ этилади. Шунингдек тамаки, тамаки маҳсулотлари ва алкоғолли ичимликларнинг номи, товар белгисидан фойдаланилган товарларни (футбол майкалари, бош кийимлар, ўйинлар, пакетлар ва шу кабиларни) тарқатиш, шу жумладан сотиш қонун ҳужжатларини бузиш деб баҳоланади. Бундан буён савдо объектларининг олд томонида, кириш (транспортда кириш) жойларида, пештахталарида, ташқарига олиб чиқиладиган предметларида ҳамда бошқа жойларида юқориде айтилган маҳсулотларнинг тасвирлари ва номларини, улар ҳақидаги бошқа ахборотни ўрнатиш мумкин эмас.

— Ҳаммага машҳур бўлиб кетган, эл оғзига тушган маҳсулотларчи? Айтилик, спиртли ичимликларнинг товар белгиси қаҳвахона, бар ва ресторандардаги бокал ва кружкалардаги тасвирини реклама деб ҳисоблаш мумкинми?

— Ҳамма ёқтирадиган пиво тасвири нима сабабдан катта бокалларга туширилади, ҳеч ўйлаб кўрганмисиз? Чиройли бўлиши учун эмас, албатта. Пиво сотишни рағбатлантириш, истеъмолчиларга пивони эслатиб туриш учун, бошқача қилиб айтганда, даромад олиш учун шундай қилинади. Бу ҳақиқий реклама бўлмай нима?! Шунга қарамай, ана шундай тасвирли маҳсулот эмин-эркин кириладиган жойларда фойдаланилаётган ва номуайян шахслар, шу жумладан ёшлар доирасига қаратилган бўлсачи?!

— Баъзи компанияларда пиво ёки ароқнинг патентланган товар белгиси фирма номи билан ҳамоҳанг бўлади. Шундай компанияларнинг номидан фойдаланиш реклама бўлиб қолмасмикин? Компания ўз офисини, ўзига қарашли автомобилнинг логотипдан фойдаланган ҳолда белгиланиши мумкинми?

— Компания номидан фойдаланиш реклама ҳисобланмайди. Масалан, бизда «Парламент», «Тошкент» деган ароқлар бор. Қонун бу сўзлардан фойдаланишни тақиқламайди. Ароқ ёки пивонинг патент идорасида рўйхатдан ўтказилган товар белгиларини, агар улар бозорга чиқарилган ва сотувга қўйилган маҳсулотни рағбатлантириш учун фойдаланилаётган ўша ароқни (пивони) аниқ аниқлаш, адаштириб юбориладиган даражада ўхшаш бўлса, реклама қилиш тақиқланади.

Автомобилларнинг сиртига алкоғолли маҳсулот билан уйғун маҳсулот белгиси жойлаштирилиши муайян мақсад билан, яъни маҳсулотга қизиқишни ошириш, истеъмолчини уни сотиб олишга ундаш мурдаси билан қилинади.

Ҳар бир алоҳида ҳолда учрайдиган ҳодисани Қонунда таърифлаб бўлмайди, албатта. Шу боис унинг 14-моддаси рекламани яширин деб топиш тўғрисидаги қарорни ваколатли давлат органи, яъни Қўмита қабул қилиши назарда тутилган ҳолда билан тўлдирилди. Қўмита ходимлари ҳар бир чигал ҳодисани алоҳида кўриб чиқади ва у ҳусусда тегишли қарор қабул қилади.

САЙТЛАР, ФАКСЛАР, СПОРТ ВА УСЛУБ

— Кўпгина компаниялар фирма услубини сақлаб қолиш мақсадида маҳсулот логотипини ёки фирма номини ён дафтларда, кружкаларда, ручкаларда, фирманинг хос уст-бошида, бошқа нарсаларда акс эттирадilar. Буни ҳам рекламага йўйиш мумкинми?

— Қонунда сигарета ва спиртли ичимликни ҳар қандай йўсинда, шу жумладан товарларни уларнинг товар белгиларидан фойдаланган ҳолда тарқатиш йўли билан реклама қилиш тақиқланганлиги айтилган. Бордию, сиз товар белгилари туширилган ашёлардан ички эҳтиёж учун фойдаланаётган бўлсангиз, ҳеч қанақа муаммо бўлмайди. Аммо уларни қандайдир тадбирда кенг доирадаги шахсларга тарқатгудек бўлсангиз, бу билан реклама қилиш тақиқланган маҳсулотни оммалаштирган бўласиз.

— Сигарета ёки спиртли ичимликни маҳсулот савдо маркази билан бир номда ишлаб чиқарувчи ўз фаолиятини оммавий ахборот воситаларида ёритиши, ярмаркаларда, кўргазмалар ва шу сингари тадбирларда иштирок этиши мумкинми? Уларнинг аксарияти кўп миқдордаги истеъмолчиларнинг эътиборини қозонган, шу боис истеъмолчилар факс орқали нархлар ҳақида, бошқа масалалар юзасидан ахборот берилишини сўраб мурожаат этадилар. Ишлаб чиқарувчилар ана шундай ахборотлар бериш ҳуқуқига эгами?

— Мабодо тадбир реклама қилиш тақиқланган товарни сотиш ва ўтказишни рағбатлантиришга қаратилган бўлса, у реклама ҳаракати деб баҳоланади. Маҳсулот ҳақидаги ёхуд корхона фаолияти тўғрисидаги ахборот чекланган доирадаги шахсларга мўлжалланган бўлса, бутунлай бошқа гап.

Кўргазмалар ва ярмаркаларда иштирок этишга келганда, айтиш жоизки, истеъмолчи

янги маҳсулот ҳақида ахборот олиши лозим, лекин бу ахборот реклама хусусиятида бўлмаслиги керак. Фаолиятнинг оммавий ахборот воситаларида ёритилиши, маҳсулот етказиб берувчилар ва истеъмолчилар билан ўзаро муносабатлар борасида ҳам шундай дейиш мумкин. Тўғри, бунда нозик чегара бор. Шу боис ҳар бир ҳодисани алоҳида-алоҳида кўриб чиқамиз. Табиийки, бу борада тажриба орттириш, бундай мезонларни белгилаб олиш усуллари ҳақида бир тўхтамга келиш зарур. Қўмитамиз «Реклама тўғрисида»ги Қонун амалга оширилиши устидан мунтазам равишда мониторинг олиб боради.

— Спиртли ичимлик ва сигарета ишлаб чиқарувчиларнинг аксарияти ўз сайтига эга. Маҳсулот ҳақида, компания фаолияти тўғрисида бу сайтларда жойлаштирилган ахборотга реклама деб қараладими?

— UZ домен зонасида рўйхатга олинган сайт реклама қилиш тақиқланган маҳсулотни реклама қилаётган бўлса, унинг раҳбари реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгар бўлади. Бинобарин сайтнинг мазмун ва моҳияти қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ бўлмоғи керак.

— Гоҳо телевидение халқаро спорт мусобақалари ва тадбирларини олиб кўрсатаётганида сигарета, спиртли ичимлик рекламаси кўриниб қолади. Бу ҳол уларни реклама қилишга нисбатан бизда белгиланган тақиққа айри тушмайди-ми?

— Қонун жаҳон чемпионатларини тўғридан-тўғри олиб кўрсатиш ҳолларига татбиқ этилмайди, бундай намойиш вақтида Ўзбекистонда реклама қилиш тақиқланган маҳсулот реклама этилиши мумкин.

— Пиво ишлаб чиқарувчи компания соғлом турмуш тарзини тарғиб этмоқда дейлик. Ходимларида спортга қизиқиш катта, улар футбол ҳам ўйнашади. Шу мусобақа вақтида уларнинг спорт кийимида пиво логотипи битилганлигини кўриш мумкин. Бундай ҳолларда футбол матчи иштирокчилари реклама билан шуғулланган бўлиб чиқмайди-ми? Худди шу уст-бошни оддий фуқаролар кийиб юрса-чи? Улар реклама қилиш тақиқланган маҳсулот товар белгиси тасвирланган бейсбол шапкаси, футбол майкаси кийганлиги, полиэтилен пакет кўтариб юрганлиги учун жарима қилинмайди-ми?

— «Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг 23-моддаси билан сигарета ва алкоғолли ичимликларнинг товар белгиси туширилган футбол майкаларини, бош кийимларни ва шу сингари уларни тарқатиш ва сотишга тақиқ белгиланган. Аммо бу шундай бош кийим билан кўчага чиққан одам Қонун талабини бузувчига айланади деган маънони аниқламайди. Гап бош кийим нима мақсадда кийилганида. Агар сизга ёққани учун кийган бўлсангиз, унда қонунбузарликка йўйиладиган ният йўқ. Футбол матчларига келганда, бунда ҳам ҳар бир ҳолатда ўзига қараб ёндашилмоғи керак. Агар бу маҳаллий миқёсдаги тадбир бўлса, шунчаки спорт баҳси тарзида ўтказилаётган бўлса, зарарли жойи йўқ. Лекин спортчилар уст-бошига тасвири туширилган маҳсулотни реклама қилиш мақсадида ўтказилаётган бўлса, бу қонунни тўғридан-тўғри бузишдир.

— Баъзи ҳолларда «мумкин эмас» ва «мумкин» деган меъёرنинг чегарасини аниқ белгилаш қийин. Нималар тақиқланадими, нималарга рухсат этилади — буни аниқ тартибга соладиган қоида бўлмаган бир алфозда яқка тартибда ёндашувда субъективликка йўл қўйилиши ҳам мумкин.

— Ҳар қандай қонунда ҳаётда учрайдиган барча вазиятларни тўлиқ акс эттириб бўлмайди. Одатда улар қонуности ҳужжатларида, шарҳлар ва тавсияларда мужассам топади. Биз худди шу йўналишда иш олиб боришга ҳаракат қилмоқдамиз. Мурожаатларга тезкорлик билан эътибор беришга ҳаракат қиламиз, Қонунни қўллаш амалиётини тушунтирамиз, айрим жиҳатлар бўйича патент идораси билан бирга иш олиб бормоқдамиз.

Биз учун ҳам бу янги йўналишдаги тажрибадир. Рекламачилар қонундаги ўзгаришларни манфаатдорлик билан муҳокама этишлари, саволлар, таклифлар беришлари, Қонунга ки-

ритилган ўзгаришлар муаммоли товарлар бозорини тартибга солишнинг объектив зарурати тақозоси эканлигини тўғри тушунаётганликлари кишини қувонтиради. Янада синчковлик билан ишлаб маромига етказиладиган масалалар ҳам ўз ечимини топиши муқаррар.

— Семинарлардан бирида реклама бозорини тартибга солишга доир ҳужжатларни ишлаб чиқишда давлат органлари билан профессионал рекламачилар ҳамкорлиги хусусида гап кўтарилганди...

— Яхши таклиф. Биз самарали регламент яратиш юзасидан амалий таклифларни қабул қилишга, биргаликда иш олиб боришга тайёрмиз.

— Реклама бозорининг аксарият субъектлари ўзгаришлар киритилган «Реклама тўғрисида»ги Қонун эълон қилинган кундан эътиборан кучга кирганлиги ва назорат қилувчи органлар айни шу пайтдан эътиборан унинг амалга оширилиши устидан назорат қилишга киришганликларидан бир оз ташвишга тушиб қолишди. Ахир сигарета ва спиртли ичимлик рекламасини савдо тармоғидан олиб ташлаш муайян вақт талаб этадику.

— Мазкур қонун ҳужжатининг қабул қилиниши реклама берувчилар учун қутилмаган нарса эмас. Биз қонун ҳужжатларида қўйилган ўзгаришлардан уларни олдиндан огоҳлантириб қўйдик, семинарлар ўтказдик, телевидение ва матбуотда ёритдик. Ишнинг техникавий жиҳатига келганда айтиш жоизки, аввалги таҳририга нисбатан Қонуннинг янги таҳририда реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун унда иштирок этувчи ҳамма шахсларнинг — реклама берувчиларнинг ҳам, ишлаб чиқарувчиларнинг ҳам, тарқатувчиларнинг ҳам жавобгарлиги кучайтирилди ва аниқлаштириб қўйилди. Реклама берувчи реклама тайёрлаш учун тақдим этиладиган ахборотнинг мазмунига доир қисми бузилганлиги учун, агар ушбу қонунбузарлик реклама тайёрловчининг ёки реклама тарқатувчининг айби билан юз берганлиги исботланмаса, жавобгар бўлади. Реклама тайёрловчи қонун ҳужжатининг реклама тайёрлашга доир қисми, реклама тарқатувчи эса мазкур ҳужжатнинг рекламани тарқатиш вақти, жойи ва воситаларига тааллуқли қисми бузилганлиги учун жавобгар бўлади. Савдо тармоғи реклама олиб ташлашини зарурлиги ҳақида ўз вақтида хабардор этилиши лозим. Бу нарса вақтида амалга оширилган бўлса ҳам реклама осиглигича қолаётган бўлса, бунинг учун жавобгарлик реклама тарқатувчиси зиммасига тушади.

«Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг 29-моддаси реклама берувчи, реклама тайёрловчи ва реклама тарқатувчи юридик шахслар тақиқланган маҳсулотни реклама қилганлиги учун ваколатли давлат органи томонидан жаримага тортилиши мумкинлигига оид норма билан тўлдирилди. (Аввалги таҳрирда бу борадаги тартибузарлик учун жарима жазолари белгиланмаган бўлиб, биз кўрсатма ёзиб бериш билан кифояланардик). Жарима миқдори кўпайтирилмади, аммо янги диспозициялар жорий этилди.

Қонунга киритилган яна бир муҳим қўшимча шуки, жаримани тўлаш ваколатли давлат органининг кўрсатмасини бажариш мажбуриятидан озод этмайди. Агар тақиқланган маҳсулотни реклама қилганлик учун жарима тўлаган бўлсангиз, бу рекламани кўрсатмада белгиланган муддатда олиб ташлашингиз керак. «Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг 29-моддасига киритилган жаримани қўллашга доир қўшимча фақат юридик шахсларга мўлжалланган. Фуқаролар ва мансабдор шахсларнинг реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этиши Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 178¹-моддаси билан тартибга солинадиган бўлди. Илгари жарима жазоларини барча тоифадаги қонунбузарларга нисбатан қўллаш «Реклама тўғрисида»ги Қонун билан тартибга солинарди.

— Муфассал суҳбатингиз учун ташаккур. Қонунчилигимиздаги янги механизм истеъмолчиларнинг ҳимояланганлик даражасини янада оширади, реклама хизматлари бозориде соғлом рақобат юзага келтирилишига хизмат этади деб умид қиламиз.

Ирина ГРЕБЕНЮК,
«Норма маслаҳатчи» муҳбири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОНОПОЛИЯДАН ЧИҚАРИШ
ВА РАҚОБАТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ
ДАВЛАТ ҚЎМИТАСИНING
ҚАРОРИ

«РЕКЛАМАНИ ЖОЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА»ГИ ҚАРОРГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА*

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2010 йил 18 октябрда рўйхатдан ўтказилган,
рўйхат рақами 1024-4.

(«Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами», 2010 йил, 42-43-сон, 368-модда)

ЎзР Монополиядан чиқариш давлат қўмитасининг 2010 йил 14 октябрдаги 1634/2-сон қарорига
ИЛОВА

«РЕКЛАМАНИ ЖОЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА»ГИ ҚАРОРГА КИРИТИЛАДИГАН ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР**

1. Муқаддимадаги «монополиядан чиқариш, рақобат ва тadbиркорликни қўллаб-қувватлаш» сўзлари «монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш» сўзлари билан алмаштирилсин.

2. Низомда:

а) 5-банд куйидаги тахрирда баён этилсин:

«5. Мажбурий сертификатланадиган маҳсулотлар рўйхати-га кирувчи маҳсулот фақат «Ўзстандарт» агентлиги ёки сер-тификация бўйича аккредитация қилинган органлар томони-дан берилган мувофиқлик сертификати мавжуд бўлган тақдир-дагина реклама қилиниши керак.

Лицензияланадиган фаолият лицензияловчи орган томонидан берилган лицензия мавжуд бўлган тақдирдагина реклама қили-ниши керак.

Мувофиқлик сертификати ва (ёки) лицензиясиз рекламага йўл қўйилмайди. Мазкур талаб маҳсулот мажбурий сер-тифи-катланадиган маҳсулотлар рўйхатига кирмайдиган, фаолият эса лицензияланмайдиган ҳолларда қўлланмайди»;

б) 9-бандда:

«хоналари» сўзи чиқариб ташлансин;

қуйидаги мазмундаги иккинчи хатбоши билан тўлдирилсин:

«Рецепт билан бериладиган дори-дармон воситалари рек-ламасини умумфойдаланиш ашёларида (соатлар, тақвимлар, соябонлар, ўт олдиригичлар, брелоклар, ахлатдонлар, кулдонлар, ёзув-чизув куроллари, значоклар, идиш-товоқ, эсдалик буюмлари ва ҳоказо) жойлаштириш тақиқланади»;

в) 10-банд куйидаги мазмундаги иккинчи-тўртинчи хатбо-шилар билан тўлдирилсин:

«Телевидение ва радио, аудиовизуал маҳсулотларда ҳомийлар тўғрисидаги ахборот (ҳомийлик заставкалари ёки оғзаки эълонлар) телекўрсатув ва радиоэшиттириш, аудиовизуал маҳсулотнинг бошланиши ва охирида бир маротабадан жойлаштирилиши керак.

Ҳомийлик ва ҳамкорлик белгилари «Дастур ҳомийси» ва (ёки) «Дастур ҳамкори» ахборотини ўз ичига олиши керак.

Телеканалларда ҳомийлик ва ҳамкорлик белгиларининг хро-нометражи 5 секунддан, радиоканалларда – 20 секунддан ошиши мумкин эмас»;

г) 16-бандда:

«о» ва «п» кичик бандлари куйидаги тахрирда баён этил-син:

«о) тамаки, тамаки маҳсулотлари ва исталган юқори қув-ватга эга бўлган алкоғолли ичимликларнинг рекламаси;

п) тамаки, тамаки маҳсулотлари ва исталган юқори қувватга эга бўлган алкоғолли ичимликлар тўғрисидаги тасвирлар, ном-ланишлар ва бошқа ахборотларнинг савдо объектларининг олд томони, эшиги (кириш дарвозаси), пештахталарида, кўчага олиб чиқиладиган ашёлари ва бошқа жойларида ўрнатилиши»;

«р» кичик бандидан «вояга етмаган шахслар орасида рек-лама қилиш мақсадида» сўзлари чиқариб ташлансин;

«с» кичик бандида «асосан вояга етмаганлар учун мўлжал-ланган тadbирларда, агар бунда» сўзлари «уларда» сўзи би-лан алмаштирилсин;

«у» кичик бандидан «вояга етмаганлар орасида» сўзлари чиқариб ташлансин;

«ф»-«ц» кичик бандлари куйидаги тахрирда баён этилсин:

«ф) телекўрсатувларда видеоплашкалар (телекўрсатувлар вақтида кўриниб қоладиган тижорат ахбороти) қўшиб қўйиш, бундан кўрсатув вақтида рекламанинг ўзи, шунингдек эфирга реклама ҳуқуқларида чиқадиган кўрсатувлар мустасно;

х) ахборотнинг маъноси бузилишига олиб келиши мумкин бўлган хорижий сўзлар ва иборалардан фойдаланиш;

ц) маҳсулот давлат органлари ёки уларнинг мансабдор шах-слари томонидан маъқулланганлигини кўрсатиш»;

қуйидаги мазмундаги «э» ва «ю» кичик бандлари билан тўлди-рилсин:

«э) рағбатлантирувчи лотерея, танлов, ўйин ёки муайян маҳ-сулотни харид қилиш уларда иштирок этиш шarti ҳисобла-надиган бошқа шу сингари тadbир ўтказилишини тadbир таш-килотчиси, уни ўтказиш қоидалари ва мўддатлари, бундай тadbир тўғрисидаги ахборотнинг манбаи, совринлар ёки ютуқлар сони, уларни олиш мўддатлари, жойи ва тартибини кўрсатмасдан

реклама қилиш;

ю) маҳсулотни товар белгиси ёки хизмат кўрсатиш белги-си реклама қилиниши тақиқланган ёки унинг рекламасига нисбатан тегишли чекловлар ёки талаблар белгиланган маҳсулотнинг товар белгиси ёки хизмат кўрсатиш белгисига айнан ўхшаш бўлган ёхуд чалкаштириш даражасида ўхшаш бўлган бошқа маҳсулотнинг рекламаси кўринишида реклама қилиш»;

д) 17-банд куйидаги тахрирда баён этилсин:

«17. Дори-дармон воситаларининг тиббиёт ходимлари ва муассасалари учун мўлжалланган рекламаси дори-дармон вос-италари тўғрисидаги илмий маълумотлар рўйхатига тўла му-вофиқ келиши ва куйидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак:

а) дори-дармон воситасининг тўлиқ (шу жумладан, халқаро патентланмаган) номи;

б) актив модданинг номи;

в) актив модданинг дозадаги (чиқариш шаклидаги) миқдор-и;

г) қўллаш учун тасдиқланган кўрсатмалар;

д) қўшимча ҳолатлар ва асосий номақбул таъсирлар;

е) тақиқлар, оғоҳлантиришлар ва мазкур дори-дармонни эҳтиётлик билан қўллаш лозим бўлган ҳолатлар бўйича ахборот;

ж) бошқа дори-дармон воситалари билан ўзаро таъсири;

з) ишлаб чиқарувчининг номи;

и) тегишли илмий манбаларга ҳавола;

к) мазкур рекламанинг истъёмолчилари фақат тиббиёт ва фармацевтика ходимлари ҳисобланиши тўғрисидаги ахборот;

л) қўшимча ахборот олиш имконияти ва унинг манбаига ҳавола»;

е) 18-банд куйидаги тахрирда баён этилсин:

«18. Фақат рецептсиз бериладиган дори-дармон воситаларини реклама қилишга рухсат этилади.

Рецептсиз бериладиган дори-дармон воситаларининг рек-ламаси:

а) тушунарли тилда баён қилиниши ва куйидаги маълумот-ларга эга бўлиши лозим: дори-дармон воситасининг тўлиқ (шу жумладан, халқаро патентланмаган) номи, ишлаб чиқарувчи-нининг номи, қўллаш учун асосий кўрсатмалар;

б) уларни қўллаш ва ишлатишга тақиқнинг мавжудлиги, қўллаш-га доир йўриқнома билан танишиши ёки мутахассисларнинг мас-лаҳатини олиш зарурлиги тўғрисида оғоҳлантириш билан олиб борилиши керак. Дори-дармон воситалари барча рекламаси-нинг камида 10 фоизи ҳамда телевидениеда реклама ролиги бошланиши ёки охирида эфир вақтининг камида 5 секунди ушбу оғоҳлантиришга ажратилиши керак, шунингдек радиода дори-дармон воситаси рекламасининг бошланиши ёки охирида овозли форматда хабар берилиши лозим»;

ж) куйидаги мазмундаги 18-1-банд билан тўлдирилсин:

«18-1. Рецептсиз бериладиган дори-дармон воситалари рек-ламасида:

а) дори-дармон воситасини ноёб, энг самарали, қўшимча таъсирларнинг мавжуд эмаслиги жиҳатидан энг хавфсиз вос-ита сифатида ифодаласлик;

б) мазкур дори-дармон воситасининг таркиби, ишлаб чиқарилиши, янгилиги ёки патентланганлиги хусусида янглиш тасаввур бер-маслик;

в) ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг обрўсига, истъёмолчи-ларнинг дорилар таъсирига бўлган ишончини йўққа чиқармаслик;

г) ўзларининг машурлиги туфайли дори-дармон воситаларини қўллашни рағбатлантириши мумкин бўлган олимлар, соғлиқ-ни сақлаш ходимлари, шунингдек, давлат хизматчилари ёки бошқа шахсларнинг тавсияларини далил қилиб келтирмаслик;

д) фақат ёки кўпроқ болалар учун мўлжалланганлиги тўғрисида материалга эга бўлмаслик;

е) мазкур дори-дармон воситасининг хавфсизлиги ва са-мараси унинг табиий келиб чиқиши билан боғлиқ эканлигини даъво қилмаслик;

ж) дори-дармон воситаси биологик фаол озик-овқат қўшил-маси, косметик маҳсулот ёки гигиена воситаси бўлиб ҳисоб-ланади деб тасдиқламаслик;

з) рекламанинг таъсирини кучайтириш мақсадида бошқа дори-дармон воситалари билан муволафали таққослашга йўл қўймаслик;

и) тиббий маслаҳатлар ёки жарроҳлик операциялари кераксиз деган тасаввурини ҳосил қилмаслик;

к) мазкур дори-дармон воситасининг таъсири кафолатлан-ганлиги тўғрисидаги фикрни тасдиқламаслик;

л) дори-дармон воситасини қўлламасликдан кишининг со-ғлиги ёмонлашувини онга сингирмаслик керак»;

3) 19-банд куйидаги тахрирда баён этилсин:

«19. Биологик фаол озик-овқат қўшилмаларининг рекламаси:

а) улар дори-дармон воситалари эканлиги ва (ёки) даво-лаш хоссаларига эгаллиги тўғрисида тасаввурни ҳосил қилмасли-

б) кишиларни шифо топганлиги, уларни қўллаш натижаси-да беморларнинг аҳоли яхшиланганлиги аниқ ҳолатларини далил қилиб келтирмаслиги;

в) уларни қўллаганлиги муносабати билан жисмоний шахс-ларнинг билдирган миннатдорчиликларини ўз ичига олмаслиги;

г) соғлом овқатланишдан бош тортишга ундамаслиги;

д) тадқиқотлар, давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғри-сида далилларга ҳавола қилиш, шунингдек бошқа тадқиқотларнинг натижаларидан уларни қўллашга очиқдан-очиқ тавсия шакли-да фойдаланиш йўли билан уларнинг афзалликлари тўғриси-да тасаввурни ҳосил қилмаслиги керак»;

и) 20-бандда «Тамаки, тамаки маҳсулотлари ва алкоғолли ичимликларни реклама қилишда» сўзлари «Рекламада» сўзи билан алмаштирилсин;

к) 43-бандда:

«в» ва «д» кичик бандлари куйидаги мазмундаги «в» кичик банди билан алмаштирилсин:

«в) қонун ҳужжатлари билан белгиланган тартибда юридик шахслар – реклама берувчилар, рекламани тайёрловчилар ва тарқатувчиларга жарималар солиш тўғрисида қарорлар қабул қилиш:

ишончсиз реклама, қарши реклама (контреклама)дан бош тортиш, реклама қилиниши қонун ҳужжатлари билан тақиқлан-ган маҳсулот рекламаси учун – энг кам иш ҳақининг етмиш бара-варидан юз бараваригача миқдорда;

реклама тўғрисидаги қонунчиликни бузишларни тугатиш тўғри-сидаги фармойишни ўз вақтида бажармаганлик, ташқи рекламани жойлаштириш тартибига риоя этмаганлик учун – энг кам иш ҳақининг ўттиз бараваридан эллик бараваригача миқдорда;

ваколатли давлат органига реклама ахбороти ҳужжатла-ри ва материалларини белгиланган мўддатда тақдим этма-ганлик ёки аввал-бошдан ҳаққоний бўлмаган маълумотлар-ни тақдим этганлик учун – энг кам иш ҳақининг ўн барава-ридан йигирма бараваригача миқдорда. Реклама берувчи рек-ламани тайёрлаш учун тақдим этиладиган ахборот мазмуни қисмида реклама тўғрисидаги қонунчиликни бузганлик учун, агар мазкур ҳуқуқбузарлик рекламани тайёрловчи ёки рек-лама тарқатувчининг айби билан юз берганлиги исботлан-маса, жавобгар бўлади.

Рекламани тайёрловчи рекламани тайёрлаш қисмида реклама тўғрисидаги қонунчиликни бузганлик учун жавобгар бўлади.

Реклама тарқатувчи рекламани тарқатиш вақти, жойи ва вос-италари қисмида реклама тўғрисидаги қонунчиликни бузганлик учун жавобгар бўлади.

Тadbиркорлик субъектларига жарима солишни суд, агар улар содир этилган ҳуқуқбузарликда айбдор эканликларини эъти-роф этишса ва жаримани ихтиёрий тарзда тўлашса – Ўзбе-стон Республикасининг Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси амалга оширади. Реклама тўғри-сидаги қонунчиликни бузганлик учун охириги ҳисобот санаси-да тadbиркорлик субъекти жорий активлари суммасининг жами йигирма фоизидан ошадиган жаримани ундириш унга ундириш тўғрисида қарор қабул қилинган кундан бошлаб олти ой мо-байнида ундириладиган суммани ҳар ойда бўлиб-бўлиб тўлаш имкониятини берган ҳолда амалга оширилади».

3. Мазкур ўзгартиш ва қўшимчалар Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги, Ўзбекистон алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги, «Ўзстандарт» агентлиги, Маданият ва спорт ишла-ри вазирлиги билан келишилган.

Соғлиқни сақлаш вазири
А. ИКРОМОВ.
2010 йил 14 октябрь.

Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги
бош директорининг ўринбосари
Р. САФАЕВ.
2010 йил 14 октябрь.

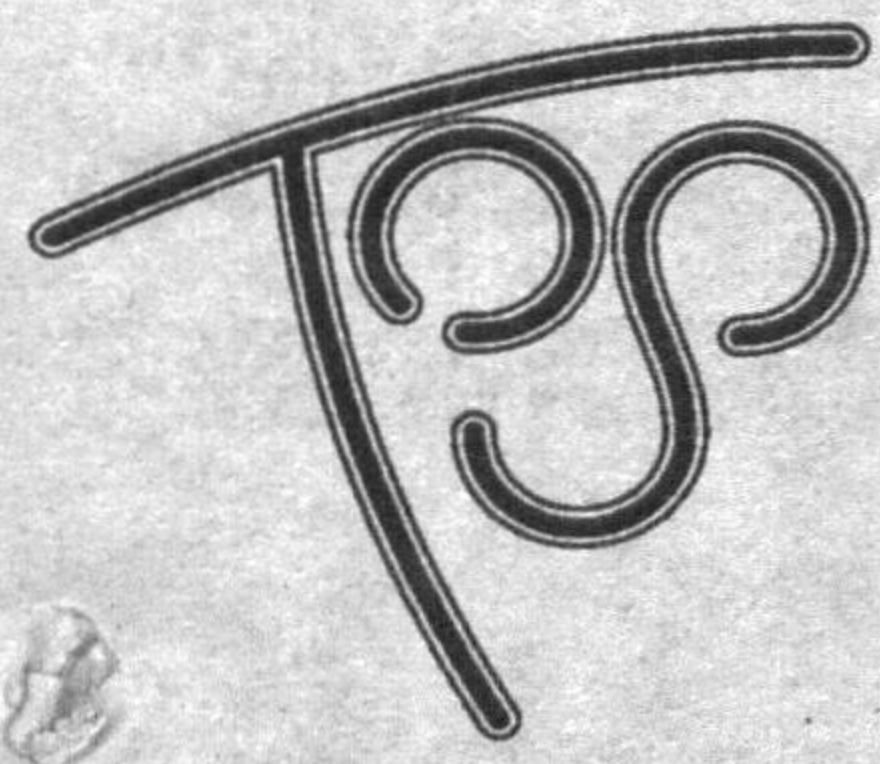
Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси раиси
А. ХУЖАЕВ.
2010 йил 15 октябрь.

Маданият ва спорт ишлари вазири
А. ЖАББОРОВ.
2010 йил 15 октябрь.

Ўзбекистон алоқа ва ахборотлаштириш
агентлиги бош директори
Х. МУХИДДИНОВ.
2010 йил 15 октябрь.

«Ўзстандарт» агентлиги бош директори
А. АБДУВАЛИЕВ.
2010 йил 15 октябрь.

*Қарор матни «СБХ»нинг 2010 йил 4 ноябрдаги 44 (848)-сонида чоп этилган.
**Илова тахририят томонидан ўзбек тилига ўгирилган. Маълумотнома тусига эга.

TOP

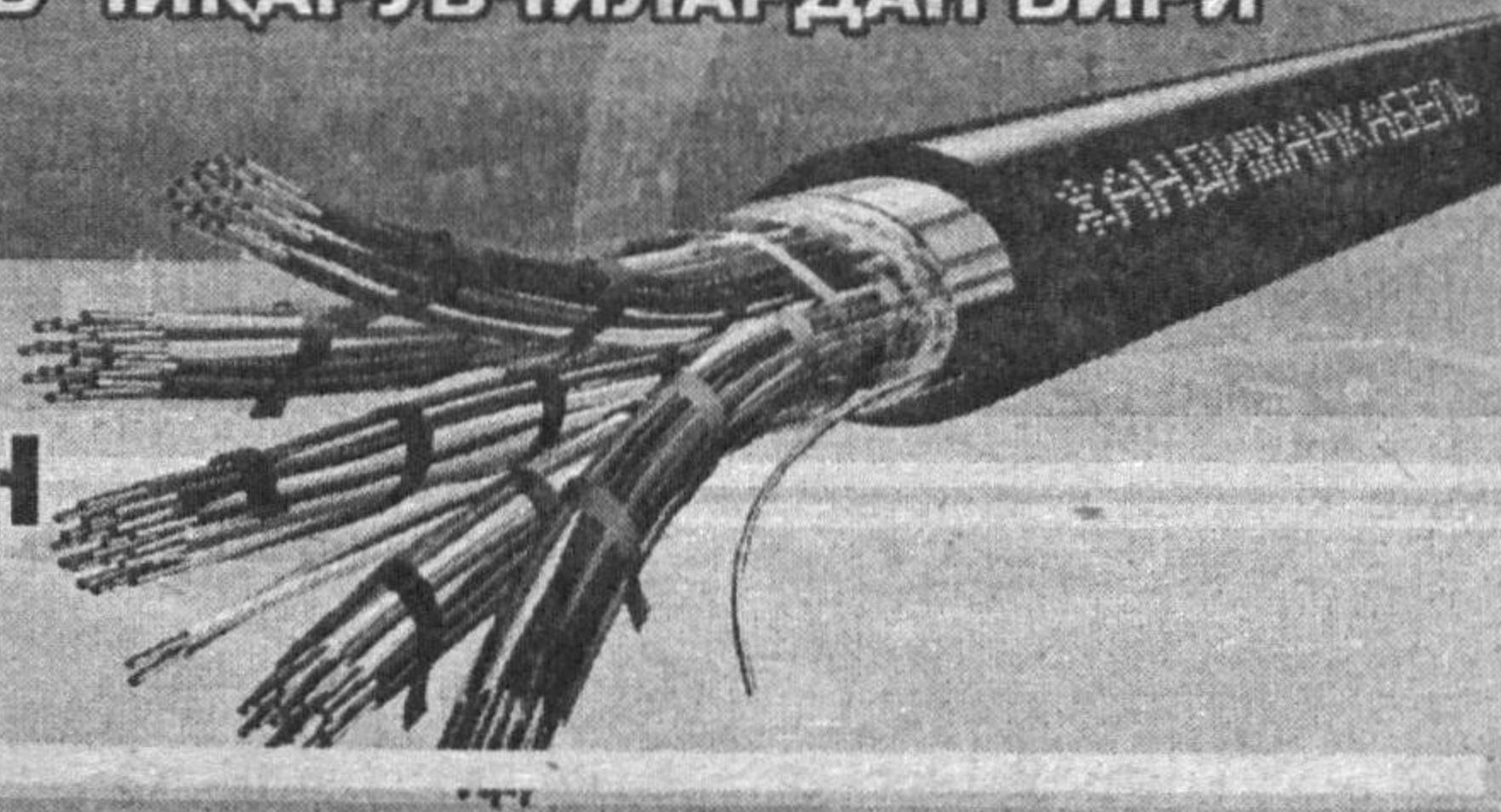
ЭНГ ЯХШИСИНИ ТОП!

«Норма маслаҳатчи» N 45 (278) 2010 йил 16 ноябрь

МДХдаги ЭНГ ЙИРИК ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИЛАРДАН БИРИ

**АНДИЖОН
КАБЕЛЬ
ЗАВОДИ**

ТОВАР СЕРТИФИКАТЛАНГАН

**РЕАЛ НАРХЛАР БЎЙИЧА
СИФАТ ВА КАФОЛАТ**

Тошкент ш., М.Жалил кўч., 92. Тел.: (99871) 150-11-77 (кўп тармоқли), 150-55-66 e-mail: tashkent@ak.uz, www.cable.uz

ТОВАРЛАР ВА ХИЗМАТЛАР БИЗНЕС ПАНОРАМАСИ

TOP

237-51-33

237-47-20

237-47-05

ЭНГ ЯХШИСИНИ ТОП!

ҲУРМАТЛИ ҲАМЮРТЛАР!

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 4 ноябрдаги 710-Ф-сон фармойишига биноан иқтисодиёт тармоқлари ва турар жой фонди объектларида ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларини кучайтириш мақсадида 15 ноябрдан 15 декабргача республикамизда Ёнғин хавфсизлиги ойлиги ўтказилмоқда.

Уни ўтказишдан асосий мақсад ёнғин чиқишидан огоҳлантириш ва унинг олдини олиш, шунингдек, унинг оқибатларини бартараф этишдан иборатдир.

Ҳурматли биродарлар!

Ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиш орқали сиз давлат ва шахсий мол-мулкнинг ёнғиндан сақлаган, қолаверса, яқинларингиз ва фарзандларингиз хавфсизлигини таъминлаган бўласиз.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Ёнғин хавфсизлиги бош бошқармаси сиздан Ёнғин хавфсизлиги ойлигида фаол иштирок этишни сўрайди.

РЎЙХАТЛАР

Тошкент шаҳар хўжалик судининг ҳал қилув қарорларига асосан Шайхонтоҳур туманидаги банкрот деб эътироф этилган ва тугатишга оид ишлар бошланган корхоналар

РЎЙХАТИ

Корхона номи	Қарор рақами	Санаси
"ДММ-СЕРВИС" МСНЖ	10-1021/15753	12.10.10
"Tourist business partner ship" МСНЖ	10-1021/15752	12.10.10
"Rafsel" МСНЖ	10-1021/15754	12.10.10
"Steel max produce" МСНЖ	10-1007/14172	8.09.10

Мазкур корхоналар бўйича тугатиш бошқарувчиси этиб Шайхонтоҳур туман ДСИ ходими Д.Ишметов тайинланган. Корхоналарга тегишли муҳр ва бурчак штамплари бекор қилинди. Ушбу корхоналарга алоқадор шахс ва корхоналарнинг муружаатлари 2 ой давомида куйидаги манзилда қабул қилинади: Тошкент ш., Шайхонтоҳур тумани, 100011, А.Навоий кўчаси, 7а-уй, 306-хона. Тел. 241-30-86.

Манзил: #18 North Jiefang Road, Kashi, Xinjiang, China

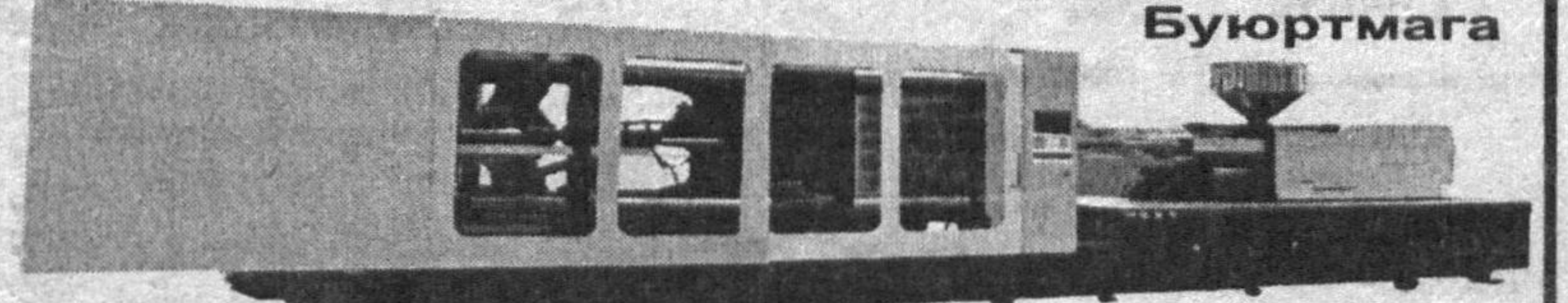
**«KASHI ANKASI INTERNATIONAL CO.» LTD
КОМПАНИЯСИ**

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Хитой Халқ Республикасининг
«GUANGZHOU BORCHE MASHINERY CO.» LTDнинг

«BORCHE» маркасидаги

ҳар хил ПЛАСТИК маҳсулотларини
ишлаб чиқаришга мўлжалланган дастгоҳларни
энг арзон нархларда келтириб беради

Буюртмага

E-mail: ankas@126.com

Телефонлар.: (Хитойда) +8699 828 223 32;
(Ўзбекистонда) +99897 746 33 00, 99874 272 33 87

«Интеграл стар» ХК таклиф қилади

«ЕҒОЧ-ТАХТА МАТЕРИАЛЛАРИ

ассортиментда

Хизматлар лицензияланган

Тўлов - исталган шаклда

Тел. 303-16-46, факс 274-66-77

«UNIKS-STAR» МЧЖ

НАСОСЛАР

чүқурликлар учун ЭЦВ 4, 6, 8, 10 туридаги
дренаж учун ГНОМ туридаги
К туридаги, Консоль

ВК туридаги, Вихрли
ЦМК туридаги фекаль
«Андижанец» насоси

189-10

Товар сертификатланган

«КАСКАД» ҚЎЗ

ТЕЛ.: 253-97-60, 188-98-38, WWW.NASOS.UZ

«CHILONZOR ULGURJI SAVDO» МЧЖ

Гипсокартон учун рух қопламадан
профиллар

Буюртмага

Шип учун осма тизимли

«Armstrong» плиталари

Кабель маҳсулоти

Бўёқлар, алиф мой, лок

Кир ювиш кукуни, совун

Электродлар

Кальций карбиди

Битум, рубероид

Линолеум

Қурук қурилиш аралашмалари

Алебастр

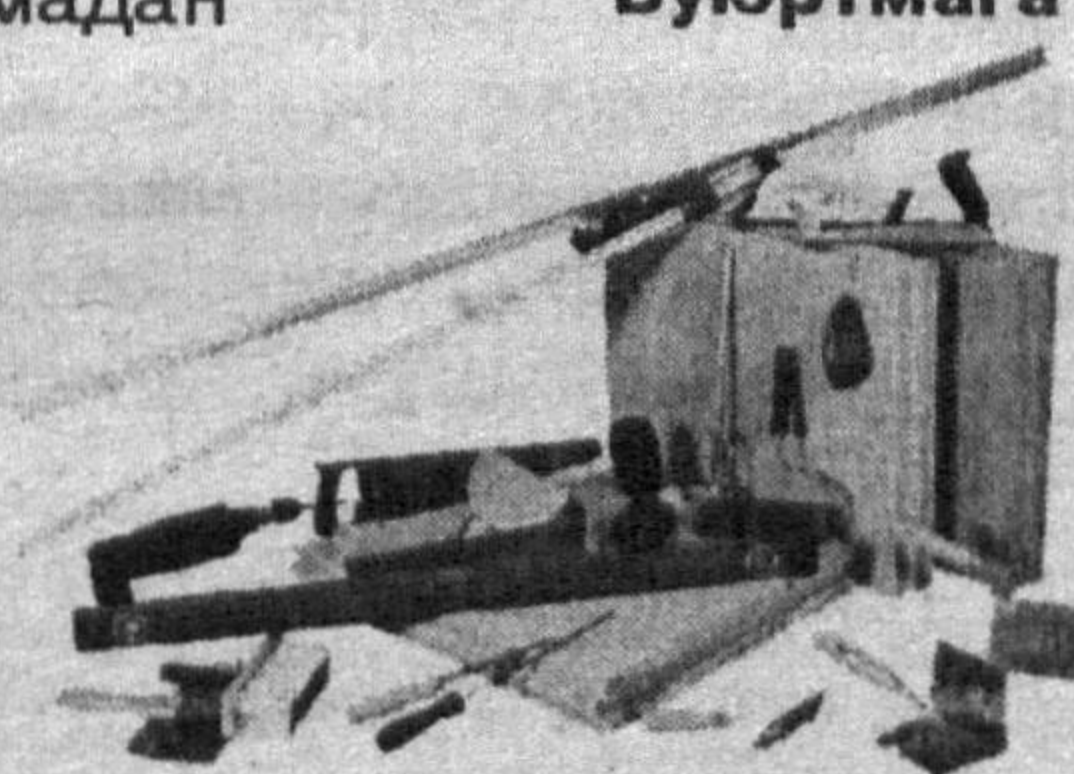
Белкураклар, челақлар, болталар

Мўйқаламлар, валиклар, колерлар

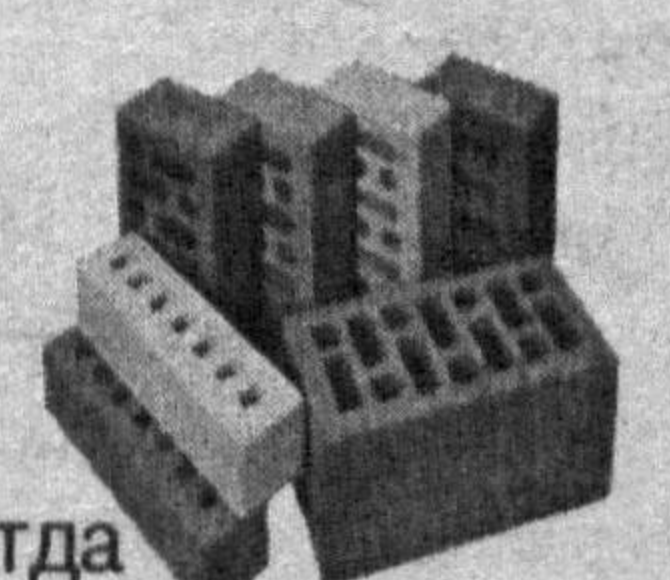
Қулфлар (ўйма ва осма)

ПВА елими, КМЦ

Ёзув-чизув товарлари ассортиментда

Шунингдек
500 дан ортиқ
номланишда

361-10

Тел.: (8-371) 140 00 12, 140 04 12; (+99897) 334 2233, 434 5250

Манзил: Тошкент ш., Бунёдкор шоҳўчаси, 42, 109-офис. E-mail: chsu.torg@mail.ru

Манзил: #18 North Jiefang Road, Kashi, Xinjiang, China

**«KASHI ANKASI INTERNATIONAL CO.» LTD
КОМПАНИЯСИ**

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида
Хитой Халқ Республикасининг

«ZHEJIANG WENLING JINGHONG FOOD MACHINERY CO.» LTDнинг

«JINHONG»

маркасидаги ҳар хил

ОЗИҚ-ОВҚАТ маҳсулотларини

ишлаб чиқаришга

мўлжалланган дастгоҳларни

энг арзон нархларда

келтириб беради

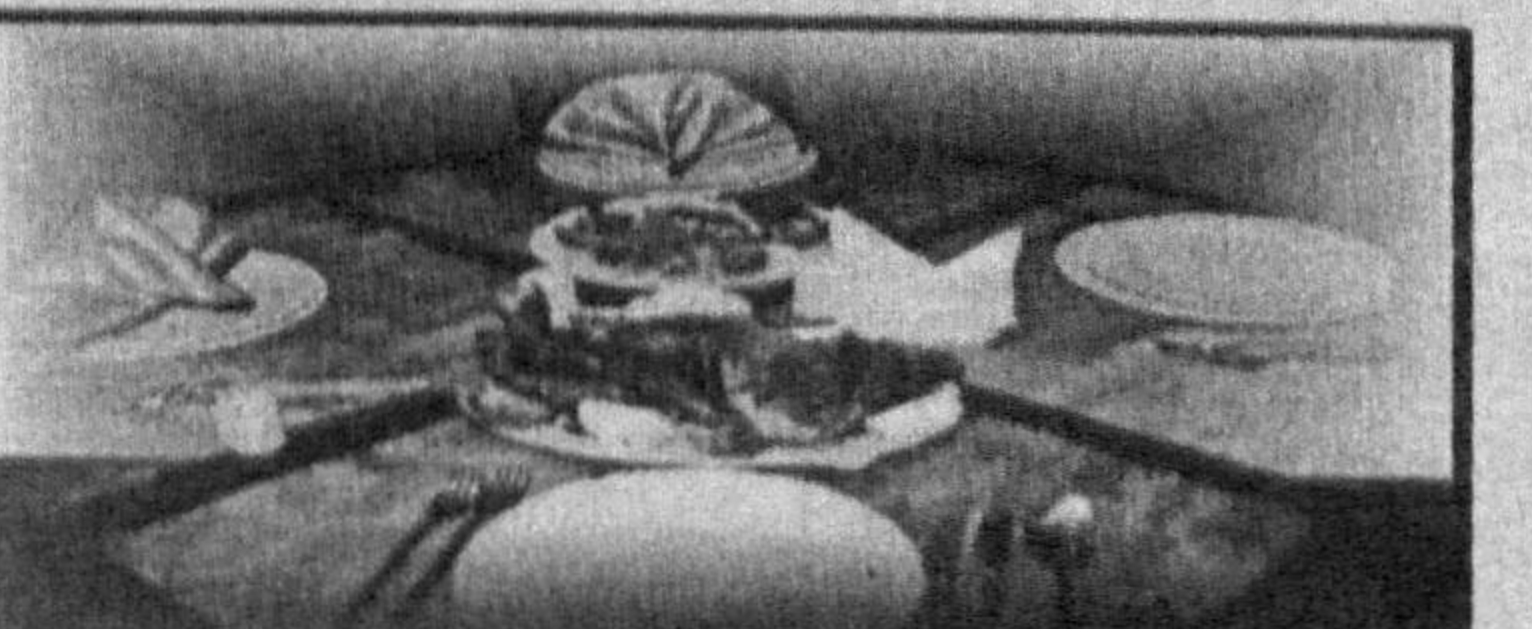
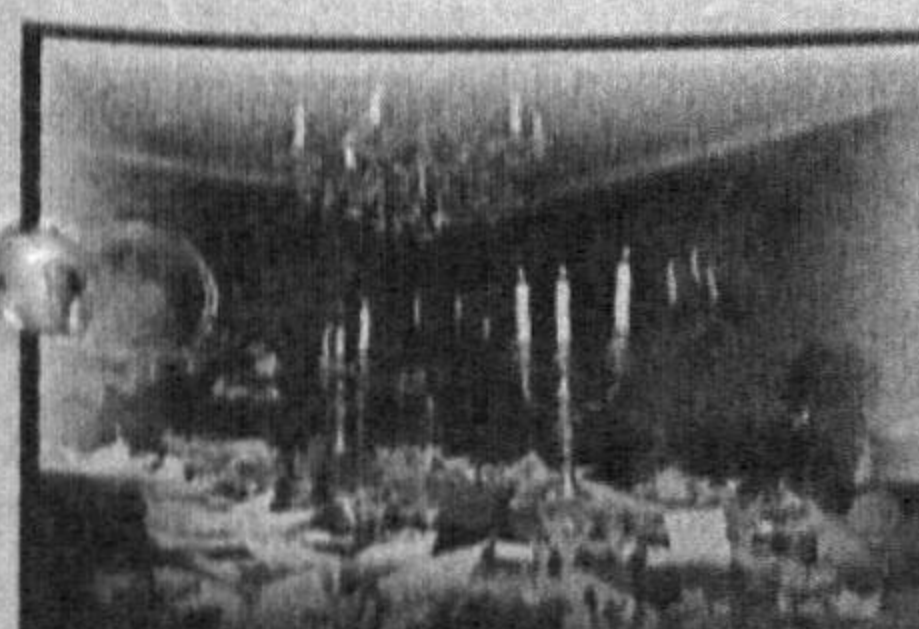
Буюртмага

E-mail: ankas@126.com

Телефонлар.: (Хитойда) +8699 828 223 32;
(Ўзбекистонда) +99897 746 33 00, 99874 272 33 87

**УЙДАН ЧИҚМАЙ ТУРИБ
РЕСТОРАН ТАНЛАНГ**

www.restoran.uz

УзР АВнинг 12.01.2005 йилдаги 991-сонли гувоҳномаси.
28.03.2008 йилдаги 00642-сонли лицензия.

"AMIR-AUDIT" МЧЖ

- Хамма турдаги аудиторлик хизматлари
- Бухгалтерия ҳисоботи ва баланс тузиш

Устав капиталимиз - УзРдаги 5000 ЭКНДдан ортиқ

САР сертификатига эга аудиторлар керак.

Тел.: 409-04-23. Факс: 294-77-48

"Аудит-ВАРН" МЧЖ
аудиторлик ташкilotи

ЎЗБЕКИСТОННИНГ БУТУН ХУДУДИДА, БҲМС ВА МҲХС БҲИЧА ИСТАЛГАН ТУРДАГИ АУДИТОРЛИК ТЕКШИРУВЛАРИНИ ЎТКАЗАДИ

128-10

2008 йил 16 майдаги 000172-сон лицензия

Тел.: 8(371) 2762099,
уяли: +998971192248
Тошкент ш., Бунёдкор кўч., 42
Тошкент вил., тел. +998974541664

ТОВАРЛАР ВА ХИЗМАТЛАР БИЗНЕС ПАНОРАМАСИ

top 237-51-33
237-47-20
237-47-05

ЭНГ ЯХШИСИНИ ТОП!

РҲЙХАТЛАР

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2010 йил 5 октябрдаги ҳал қилув қарорларига асосан Мирзо Улуғбек туманидаги банкрот деб эътироф этилган ва тугатишга оид иш очилган корхоналар РҲЙХАТИ

Корхона номи	Қарор рақами
"ZARINA SAVDO" ХК	10-1017/15529(19)
"ALIEV ZARGARI" МЧЖ	10-1017/15533
"REAL PROJECT" МЧЖ	10-1017/15527
"BUNYODKOR QURILISH" ШК	10-1017/15528
"ROZUS KAPITAL" КК	10-1017/15530
"ROLIS PLAST" МЧЖ	10-1017/15531
"RUSHON MZM" МЧЖ	10-1017/15532
"AL-TAMIR MILLENNIUM" ХК	10-1017/15534

Мазкур корхоналарнинг топширилмаган думалоқ муҳр ва бурчак штамплари, корхоналарнинг давлат рўйхатидан ўтган гувоҳномалари ва таъсис ҳужжатларининг асл нусхалари бекор қилинди. Мазкур корхоналарга нисбатан талаб ва таклиф ҳамда эътирозлар 1 ой давомида Тошкент ш., Шаҳриобод кўчаси, 314-уй, Мирзо Улуғбек туман ДСИ биносига қабул қилинади. Тел. 262-00-98.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2010 йил 5 ноябрдаги ҳал қилув қарорларига асосан Шайхонтоҳур туманидаги банкрот деб эътироф этилган ва тугатишга оид ишлар бошланган корхоналар РҲЙХАТИ

Корхона номи	Қарор рақами
"Guli-I.N.T" МСНЖ	10-1007/18478
"Lobored business" МСНЖ	10-1007/18479
"Dioon-servis-max" МСНЖ	10-1007/18480
"Omadyor-savdo" МСНЖ	10-1007/18476
"Action level business" МСНЖ	10-1007/18477

Мазкур корхоналар бўйича тугатиш бошқарувчиси этиб Шайхонтоҳур туман ДСИ ходими А.Қодиров тайинланган. Корхоналарга тегишли муҳр ва бурчак штамплари бекор қилинди. Ушбу корхоналарга алоқадор шахс ва корхоналарнинг муружаатлари 2 ой давомида Тошкент ш., Шайхонтоҳур тумани, 100011, А.Навоий кўчаси, 7а-уй, 306-хонада қабул қилинади. Тел. 241-30-86.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2010 йил 5 ноябрдаги 10-1019/18982-сонли ҳал қилув қарорига асосан Чилонзор туманидаги "DUOS SISTEM" МЧЖ банкрот деб эълон қилинди ва тугатишга оид ишлар бошланди. Ушбу корхона бўйича кредиторларнинг 1-йигилиши 2010 йил 25 ноябрь куни соат 10.00 да Тошкент ш., Бунёдкор кўчаси, 51а-уйда ўтказилади. Муваққат бошқарувчи этиб М.Мирпўлатов тайинланган. Корхона юзасидан талаб ва таклифлар Тошкент ш., Бунёдкор кўчаси, 51а-уй, Чилонзор туман ДСИ биносига билдирилиши мумкин. Тел.: 276-98-22, 276-98-24.

ЭЪЛОНЛАР	ЭЪЛОНЛАР	ЭЪЛОНЛАР
АУДИТОРЛИК ХИЗМАТЛАРИ АУДИТОРЛИК ХИЗМАТЛАРИ. АРЗОН*. Тел. 176-23-13.	Конунийлаштириш. Тел.: 252-38-71, 454-80-01.	
Аудиторлик, бухгалтерия хизматлари*. Тел.: 370-63-06, 263-77-29.	Ташкилий техникага хизмат кўрсатиш ва тузатиш. Тел.: 102-72-98, 244-58-12.	
КОНСАЛТИНГ ХИЗМАТЛАРИ Бизнес-режалар, ТИА, баҳолаш*. Тел. 500-70-30.	Компьютерларни тузатиш, картрижларни тўлдириш. Тел. (+99890) 321-15-99.	
ЮРИДИК ХИЗМАТЛАР Дебиторлик қарзини ундириш. Хўжалик судида вакиллик қилиш. Корхоналарга юридик хизмат кўрсатиш. Адвокат Шуман Неля Сергеевна*. Тел./факс: 242-33-52; 341-03-50 (уяли).	Ташкилий техникани тўлдириш ва таъмирлаш. Тел. (+99897) 340-45-08.	
Юридик хизмат кўрсатиш. Дебиторлик қарзини ундириш. Хўжалик, жиноят ишлари. Адвокатлик фирмаси*. Тел.: (+99897) 330-45-71, (+99897) 100-47-33.	«EVER-S PLUS BIZNES» МЧЖ. Компьютерларни таъмирлаш, шахсий компьютерларга техник хизмат кўрсатиш. Windows, дастурий таъминот ва Интернетни ўрнатиш ва солаш. Жойига чиқиш билан. Тел. (+99897) 450-03-24. Светлана.	
Кўчмас мулк бўйича юрист маслаҳатлари. Кадастр*. Тел. 448-74-69.	Картрижларни тўлдириш! Зудлик билан! Тошкент бўйича. Тўлов - исталган шаклда. Тел. 380-73-71.	
«ADVOKAT ELITE». Судларда вакиллик қилиш. Корхоналар, ваколатхоналарни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш, тугатиш ва уларга юридик хизмат кўрсатиш*. Тел.: 281-52-39, 448-74-69.	Сервис маркази: ташкилий техника, мониторлар, ноутбуклар, принтерларни таъмирлаш; тўлдириш. Тел. 903-73-93.	
ХИЗМАТЛАР ТАРЖИМАЛАР БҲУРОСИ: техник, тиббий, юридик ҳужжатларни малакали таржима қилиш.	Компьютерлар ва ташкилий техникага тез ёрдам. Жойига чиқиш бепул! Тўлов - исталган шаклда. Тел. 380-73-71.	
	Видео-, фотосуратга олиш*. Тел. (+99897) 709-20-17.	

*Хизматлар лицензияланган.

**УЙДАН ЧИҚМАЙ ТУРИБ
РЕСТОРАН ТАНЛАНГ**

www.restoran.uz

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2010 йил 22 октябрдаги 10-1019/17981-сонли ажримига асосан Чилонзор туманидан рўйхатдан ўтган "PROFIT ALISHER QURILISH" МЧЖ (СТИР 300712592) бўйича банкротлик иши кўзғатилган ва кузатув жараёни қўлланилган. Кредиторларнинг 1-йигилиши 2010 йил 18 ноябрь куни соат 10.00 да ўтказилади. Корхонага нисбатан талаб ва таклифлар Тошкент ш., Бунёдкор шоҳкўчаси, 51а-уй, Чилонзор туман ДСИ биноси, 401-хонада қабул қилинади. Муваққат бошқарувчи этиб Чилонзор туман ДСИ ходими С.Хасанов тайинланган. Тел.: 357-99-51, 276-34-97.

Тошкент вилояти хўжалик судининг 2010 йил 10 ноябрдаги 11-1006/24788-сонли ажримига асосан Бекобод шаҳридаги "MOBIL-TARAQQIYOT" ХК (СТИР 206738147) ҳамда 11-1006/24789-сонли ажримига асосан "OPTIMAL-SERVIS" КК (СТИР 204825998) бўйича банкротлик иши очилган. Кредиторларнинг навбатдаги йигилиши 2010 йил 17 ноябрь куни соат 15.00 да Бекобод шаҳар, Истиклол кўчаси, 40-уй, Бекобод шаҳар ДСИ биносининг мажлислар залида бўлиб ўтади. Корхоналарга нисбатан талаб ва таклифлар Бекобод шаҳар, Истиклол кўчаси, 40-уй, Бекобод шаҳар ДСИ биноси, 1-қават, 16-хонада қабул қилинади.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2010 йил 22 октябрдаги 10-1019/17982-сонли ажримига асосан Чилонзор туманидан рўйхатдан ўтган "ULUGBEK DAVOMCHISI SHONBOBUR" ХК (СТИР 300764315) бўйича банкротлик иши кўзғатилган ва кузатув жараёни қўлланилган. Кредиторларнинг 1-йигилиши 2010 йил 18 ноябрь куни соат 10.00 да ўтказилади. Мазкур корхонага нисбатан талаб ва таклифлар Тошкент ш., Бунёдкор шоҳкўчаси, 51а-уй, Чилонзор туман ДСИ биноси, 401-хонада қабул қилинади. Муваққат бошқарувчи этиб Чилонзор туман ДСИ ходими С.Хасанов тайинланган.

Тел.: 357-99-51, 276-34-97.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2010 йил 4 ноябрдаги 10-1019/18974-сонли ҳал қилув қарорига асосан Чилонзор туманидаги "SHIG'ATOY SAVDO" МЧЖ банкрот деб эълон қилинди ва тугатишга оид ишлар бошланди. Ушбу корхона бўйича кредиторларнинг 1-йигилиши 2010 йил 25 ноябрь куни соат 10.00 да Тошкент ш., Бунёдкор кўчаси, 51а-уйда ўтказилади. Муваққат бошқарувчи этиб О.Қабиров тайинланган. Корхона юзасидан талаб ва таклифлар Тошкент ш., Бунёдкор кўчаси, 51а-уй, Чилонзор туман ДСИ биносига билдирилиши мумкин. Тел.: 276-98-22, 276-98-24.

Иқтисодий-ҳуқуқий газетаси

НОРМА МАСЛАХАТЧИ СОЛИҚЛАР БУХГАЛТЕРИЯ ХУҚУҚ

ТАЪСИСЧИ "Norma Hamkor" МЧЖ

Газета 2006 йил 26 декабрда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида рўйхатга олинди.
Рўйхат рақами 0074.

БОШ МУҲАРРИР
ФАРҲОД ҚУРБОНБОВ

ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:
Тошкент ш., Миробод тумани,
Таллимаржон кўч., 1/1
E-mail: gazeta@norma.uz,
normapress@mail.ru
www.norma.uz

Нашр учун масъул:
Нодир Алимов

Муаллифлар фикри доим ҳам тахририят нуқтаи назарига мос келмайдими.
Тахририят огоҳлантирадими, газетамизда мавжуд ахборотдан фойдаланганлик, фойдаланмаганлик ёки мувофиқ равишда фойдаланмаганлик билан боғлиқ ҳар қандай ҳаракатлар ва/ёки оқибатлар учун тахририят жавобгар эмас.
Тахририят муштарийлар билан ёзишиб туриш имкониятига эга эмас.
"Norma маслаҳатчи"да эълон қилинган материалларни тўлиқ ёки қисман кўчириб босиш, электрон ва бошқа манбаларда қўлайтириш, тарқатишга фақат "Norma" МЧЖ билан тузилган шартнома асосида йўл қўйилади.

Газета тахририят томонидан тайёрланган диaposитивлар ёрдамида "TOPRINT" МЧЖ босмаҳотасида босилди (Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1).
Индекс - 186 Буюртма 813 Адади 4190. Баҳоси келишилган нархда
Газета 2010 йил 13 ноябрда соат 19.30 да топширилади.
ISSN 2010-5223